Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 97 (20.364) • 1989 йил 25 апрель, сешанба

Баҳоси 3 тийин.

Ўзбекистон ленинча шанбаликда

22 АПРЕЛЬ КУНИ ОЛИНГАН ОПЕРАТИВ ХАБАРЛАР

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ УЧУН КИЙИМ-КЕЧАКЛАР

«ТОШКЕНТДАГИ «Ғунча» фабрикаси шанбалик кунида болалар учун чиройли кийим-кечаклар тикиб чиқара бошлади. Уларни экспериментал цех ишлаб чиқаришга етказиб берди. Цех модельерлари ва тикувчилари йил бошидан бери жун ва ип газламадан тайёрланган болалар кийимларининг кўпгина ўзига хос намуналарини яратдилар.

— Биз айни шанбаликкача бу ишни улгуришга ҳаракат қилганимиз йўқ, лекин бу худди шу кунга тўғри келганлиги ёқимлидир, — деди цех бошлиғи Р. Эртўғонова. — Бир йил ичида 20 га яқин янгиликни жорий этишни мўлжаллаяпмиз.

«Ғунча» фабрикаси мана шу коллектив ишлаб чиққан технологиядан фойдаланиб, йил бошидан бери 10 минг квадрат метр газламани тежади. Шанбалик куни айни ана шу тежалган газламадан кийим-кечаклар тикилди.

ИЖАРАЧИЛАР НАМУНА КЎРСАТИШДИ

Шанбалик қатнашчилари ўтган йилдаги 150 киши ўрнига атиги 85 кишидан иборат эканлиги ҳеч кимни ажаблантирмади. ЖИЗЗАХДАГИ деворбоп конструкциялар комбинатини коллектив яқинда ижарага олди. Натижада иш ҳажми аввалгидек бўлса ҳам, илгаригига нисбатан икки баравар кам одам билан план уддаланмоқда. Бир сменада қўриқдаги хўжаликлардан бирида икки квартирали уйни йиғиш учун деталлар комплекти тайёрланди.

5-автотранспорт идорасининг машиналар колоннаси эрталаб Жиззахдан ўша ерга, даштдаги қурилишга жўнаб кетди. Колонна аъзолари қурувчиларга панеллар, инерт материаллар — йўл ётқизиш ва уй-жой барпо этиш учун зарур бўлган ҳамма нарсани, жами 4 минг тонна юк етказиб бердилар.

52 ТОННА СОВУН ИШЛАБ ЧИҚАРИЛДИ

УРГАНЧ ёғ-экстракция заводининг етти юз ишчиси шанбаликка чиққан пайтда тунда иш бошлаган Мўмин Саидов бригадаси режалаштирган ишни бажариб бўлган эди. Тайёр маҳсулот омборига 60 тонна тозаланган пахта ёғи топширилди. Бу нормадагидан ўн тонна кўпдир.

Шу куни корхонада жами 135 тонна ёғ ва 52 тонна рўзғорбоп совун ишлаб чиқарилди. Барча кишилар текин меҳнат қилдилар. Ишлаб топилган пул соғлиқни сақлашни ривожлантириш фондига ўтказилади.

АНЪАНАНИ ҲАМ УНУТИШМАДИ

НАМАНГАНДАГИ абрли газламалар шойи бирлашмасининг ишчиларини анъанавий оркестр кутиб олди. Бўяш ишлаб чиқариши калавалаш бўлимининг бригадири Саодат Алимова сингари меҳнаткашларга киши кайфиятини кўтарадиган бундай иззат-икром ғоят зарурдир. У яқинда шанбалик куни икки нормани бажаришга ваъда берган эди. Бутун смена аъзолари ҳам унинг изидан бориб, ана шундай натижага эришишга интилмоқда. Коллектив 500 килограмм табиий ипак ишлаб чиқариш вазифасини ўз олдига қўйган. Ана шу ипакдан комбинатда юзлаб метр хонатлас тўқилади.

Шанбаликда мазкур корхона ходимларидан 7 мингдан ортиқ киши қатнашди. Улар бир кунда 270 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқардилар.

БЕПУЛ ТУШЛИК

— Ҳозирги пайтда ортиқча шовқин-суронсиз ва дабдабасиз ишлаяпмиз, — деди шанбаликнинг боришини шарҳлаб САМАРҚАНДДАГИ Ленин номли «Красний двигатель» заводи 3-цехининг бошлиғи З. Н. Шарипов. Бугун трактор ва автомобиллар учун салкам 10 мингта поршин ва гильза — жами 120 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарамиз. «КаМАЗ» машиналари учун илк бор поршенлар ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўряпмиз. Бу корхона учун ғоят фойдали буюртмадир.

Тушликка карам шўрва ва палов ҳозирланади. Меҳнат коллективи кенгашининг қарорига биноан тушлик бепул бўлади.

«АППАРАТ» ХОДИМЛАРИ ШАНБАЛИКДА

22 апрель куни ТЕРМИЗНИНГ барпо этилаётган янги микрорайони область ва шаҳар партия комитети ходимлари учун иш жойи этиб тайинланди. Улар иккита бўлажак уй пойдеворига бетон ётқиздилар.

— Биз тўртинчи марта бу ерда шанбаликда ишлаяпмиз, — деди область комитетининг секретари Т. Менглиев. — Бу ердаги тўртта уй ва битта мактаб пойдеворига бизлар бетон қуйганмиз. Бу объектлар фойдаланишга топшириб бўлинган.

Аппарат ходимларининг аввалги ихтисоси уларга қўл келди. Масалан, область партия комитети социал-иқтисодий бўлимининг ходими Юнус Ҳайдаров — қурувчи-инженер, студентлар қурилиш отрядининг собиқ жангчиси, ғишт терувчи, бетончи ва дурадгордир. Шаҳар партия комитетининг инструктори Эркин Тошпўлатов ҳам ана шундай мактабдан ўтган... Область ижроия комитети, область касаба союзлари Совети, область комсомол комитетининг ходимлари бошқа қурилиш майдонларида ишладилар. Улар нон комбинати, спорт комплекси ва бошқа объектлар қурилишида ёрдам бердилар. Темирйўлчилар, пахта тозаловчилар, шоферлар ўз жойларида меҳнат қилишди. Шаҳарни ободонлаштиришда студентлар, мактаб ўқувчилари, Термиз гарнизонининг жангчилари қатнашдилар.

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг қарори

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари, республика министрликлари ва идораларининг Ўзбекистон ССРда яшаётган миллатларнинг маданий эҳтиёжларини қондириш борасидаги иши тўғрисида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми шуни таъкидлайдики, республика территориясида яшаётган миллатлар ва элатларнинг маданий эҳтиёжларини қондириш учун Ўзбекистонда чора-тадбирлар кўрилмоқда. Аҳолининг она тилида таълим олиш хусусидаги эҳтиёжлари тўлароқ қондирилмоқда. 259 мактабда болаларга тожик тилида, 491 мактабда қозоқ тилида, 52 мактабда туркман тилида, 40 мактабда қирғиз тилида, 12 мактабда грек тилида, 7 синфда корейс тилида таълим берилмоқда. Самарқанд ва Нукус университетларида, Тошкент ва Самарқанд шаҳарларидаги педагогика олий ўқув юртларида тожик, қозоқ, қрим татар тилларида таълим бериладиган факультетлар ва бўлимлар ишлаб турибди. Шу ўқув йилида 1800 дан кўпроқ киши таълим олиш учун қардош республикаларнинг олий ўқув юртларига юборилди.

Радиоэшиттиришлар ва телекўрсатувлар мавзуи кенгайди. Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон телевидениеларининг биргаликдаги телевизион программаси, Ўзбекистон ва Тожикистоннинг тарихи, экономикаси, экологияси ва маданиятининг долзарб масалаларига бағишланган «Қардош халқлар иттифоқи» телемулоқоти ҳар ойда эфирга чиқиб турибди. Самарқанд, Бухоро, Фарғона, Сирдарё, Сурхондарё областларида ҳар ҳафтада тожик ва қозоқ тилларида радиоэшиттиришлар бўлмоқда. Тожикистон радиосининг эшиттиришларидан бутун Ўзбекистон территорияси баҳра олмоқда. Икки соатлик ўзаро радиоэшиттириш программалари эфирга мунтазам чиқиб турибди.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи ҳузурида тожик, қрим татар, Бухоро яхудийлари, уйғур ва корейс адабиётлари секциялари тузилди. 9 та район газетаси тожик тилида, 5 та район газетаси қозоқ тилида нашр этилмоқда. Тожик тилида чиқадиган «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг даврийлиги оширилди. Республика газеталарида иттифоқдош республикалар газеталари билан биргаликда тез-тез тематик саҳифалар чиқарилмоқда.

Сўнгги вақтда қрим татар, турк, корейс, қозоқ, немис, тожик ва уйғурларнинг ҳамда бошқа бир қанча миллатлар вакилларининг профессионал ва ҳаваскорлик бадиий коллективлари ташкил этилди. Совет корейслари ва Бухоро яхудийларининг миллий-маданий жамиятларини, уйғурларнинг «Шарқ» ва «Тенгдош» театр студияларини ташкил этиш юзасидан иш олиб борилмоқда. Ўзбекистон театрлари саҳналарида қирғиз, қозоқ, тожик драматургларининг пьесалари қўйилмоқда. Садриддин Айний номли Бухоро музикали драма театрида ва Ҳамид Олимжон номли Самарқанд драма театрида тожик драматургларининг асарлари асосида спектакллар қўйилмоқда. КХДРдан келган хореографлар иштирокида «Чен-чун» корейс ансамблининг қизиқарли программаси тайёрланди. Тошкент, Самарқанд, Нукус шаҳарларида «СССР халқлари адабиёти» китоб дўконлари ишлай бошлади. Шу йилнинг март ойида Тошкентда «Китоб санъати» республикалараро конкурси бўлди.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарларининг мунтазам амалий алоқалари миллатлараро муносабатларда қулай муҳитни вужудга келтиришга, миллатлар ва элатларнинг маданий эҳтиёжларини яна ҳам тўлароқ қондириш учун шарт-шароит яратишга ёрдам бермоқда. Республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари биринчи секретарларининг, Министрлар Советлари Раисларининг, маданият, алоқа министрларининг, ижодий союзлар раҳбарларининг учрашувлари бўлиб ўтди. Эришилган аҳдномаларга мувофиқ санъат фестиваллари, театр коллективларининг гастролларини ўтказиш, китоб нашр этиш фаолияти, қардош республикаларнинг мутахассислар тайёрлашдаги ҳамкорлигини ривожлантириш юзасидан регионал мувофиқлаштириб турувчи марказ тузилди, адабиёт кунларини ўтказиш, ижтимоий-сиёсий, илмий-оммабоп адабиётни нашр этиш ва бир-бирига юбориш мўлжалланмоқда.

Шу билан бир қаторда Ўзбекистонда яшаётган миллатларнинг маданий эҳтиёжини янада тўлароқ қондириш имкониятларидан етарлича фойдаланилмаяпти. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари комиссиясига келаётган кўпдан-кўп мактублар шундан далолат бериб турибдики, айрим миллий группалар кўтараётган масалаларни кўриб чиқишда министрликлар, идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари асоссиз тарзда сусткашлик қилмоқдалар.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги миллий тилларда, аввало татар, корейс, уйғур, турк тилларида ўқитиш масалаларини, тегишли факультативларни ташкил қилишни, шунингдек, ўқув жараёнини ўқув-методик жиҳатдан таъминлаш масалаларини етарлича оперативлик билан ҳал этаётгани йўқ. Тегишли республикалар министрликлари билан алоқа сустлиги сабабли таълим қозоқ, тожик, туркман, қирғиз тилларида олиб борилаётган мактабларда 26 номда жами 105 минг нусха дарслик етишмаяпти.

Министрлик олий ўқув юртларига кириш имтиҳонларини қозоқ, тожик, қирғиз тилларида қабул қилишни ташкил этиш, қозоқ мактаблари учун бошланғич синф ўқитувчиларини тайёрлашни кенгайтириш, уйғур филологияси ва корейс тили кафедраларини очиш тўғрисида қарорлар қабул қилгани йўқ.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ва область Советларининг ижроия комитетлари етарлича эътибор беришмаётгани сабабли СССР халқлари тилларида босилган китоблар савдоси дуруст уюштирилмаган. Тошкентдаги махсус китоб магазинида нари борса 5—10 номда ана шундай китоблар сотилмоқда. Аҳолининг луғатларга, тил ўрганиш ва сўзлашув китобларига эҳтиёжи қондирилмаяпти, бу эса тилларни ўрганишни анча қийинлаштирмоқда.

Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё областларидаги бир қанча районларнинг аҳолиси ҳозиргача ҳам Тожикистон телевидениеси программаларини кўриш имкониятидан маҳрум.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги «Эфсане», «Гунель», «Чен-чун» ижодий коллективлари ва бошқа шундай коллективларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш тўғрисида етарли ғамхўрлик қилаётгани йўқ. Бундай коллективларнинг кўпчилиги ихтиёрида бинолар, зарур жиҳозлар ва асбоблар, овозни кучайтириб берадиган аппаратлар, музика асбоблари йўқ. Миллатлараро маданий-мувофиқлаштириб турувчи марказни ва «Ўзбекконцерт» составида татар концерт коллективини ташкил этишда сусткашликка йўл қўйилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари, республиканинг министрликлари ва идоралари ўз ишларини Ўзбекистон аҳолисининг кўпмиллатли характерини назарда тутиб, дуруст қайта қурмаётганликлари таъкидлансин. Улар миллатлараро муносабатларни янада ривожлантириш учун, бу соҳада меҳнаткашларни ҳаяжонга солиб турган ўткир масалаларни бартараф этиш учун чора-тадбирлар етарлича оператив ва пишиқ-пухта ўйлаб қабул қилинаётгани йўқ.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги зиммасига қуйидаги вазифалар юклансин:

— гражданларнинг истакларини ҳисобга олиб, бўлажак 1989—1990 ўқув йилида умумтаълим мактабларида ўқувчиларни Ўзбекистонда яшаётган СССР халқлари тилларида, шу жумладан, тожик, қозоқ, туркман ва қирғиз тилларида ўқитиш кенгайтирилсин, шунингдек, татар, корейс, уйғур, турк тилларини ва бошқа миллатларнинг тилларини она тили сифатида ўқитиш таъминлансин;

— Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон Халқ таълими министрликлари билан биргаликда кооперация асосида тожик, туркман, қозоқ, қирғиз ва бошқа миллий мактабларда ўқитувчиларни тайёрлаш масалалари ҳал этилсин. Уйғур филологияси ва корейс тили юзасидан ихтисослаштириш амалга оширилсин;

— 1989—1990 ўқув йилидан бошлаб республика олий ўқув юртларида она тили ва адабиётдан кириш имтиҳонларини қозоқ, тожик, қирғиз тилларида қабул қилиш ташкил этилсин;

— Ўзбекистон ССР мактаблар, ҳунар-техника, ўрта махсус ўқув юртлари ва олий ўқув юртларида Ўзбекистон ССР ва Ўрта Осиё тарихини ўқитишни тубдан яхшилаш учун зарур тадбирлар кўрилсин;

— иттифоқдош ва автоном республикалар билан тузилган мавжуд аҳдномалар асосида мактаблар ва бошқа ўқув юртларини қозоқ, тожик, туркман, қирғиз, татар тилларидаги дарсликлар ва ўқув-кўргазмали қуроллар билан таъминлаш учун амалий тадбирлар кўрилсин.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети Ўзбекистонда яшаётган миллатлар ва элатларнинг эҳтиёжларини қондириш учун ўқув адабиёти ва бадиий адабиётни нашр этиш ва бундай адабиётларни республиканинг ташқарисидан олиб келиш масалаларини ҳал этсин, бунда луғатлар, сўзлашув ва тил ўрганиш китобларини чиқаришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилсин. Қозоғистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети билан биргаликда корейс ва уйғур тилларидаги адабиётга талабни қондириш тўғрисидаги масала ҳал этилсин. Эҳтиёжни пухта ўрганиш ҳамда қардош иттифоқдош республикаларнинг тегишли ташкилотлари билан алоқаларни ривожлантириш асосида СССР халқлари адабиётига оид китоблар билан савдо қиладиган китоб дўконлари ва бўлимларининг иши яхшилансин, уларнинг миллий маданиятни тарғиб этиш марказлари сифатидаги роли оширилсин.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги билан биргаликда қозоқ, тожик, қирғиз, татар, уйғур, турк, қрим татар тилларида телекўрсатувлар ва радиоэшиттиришлар ҳажмини янада кенгайтириш юзасидан изчил иш олиб борсинлар.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги шу йилнинг охирига қадар «Ўзбекконцерт» составида татар концерт бригадасини ташкил этсин. Бошқа миллий ижодий коллективларнинг моддий-техникавий таъминотини яхшилаш юзасидан амалий чоралар кўрилсин.

Тошкент шаҳрида Халқлар дўстлиги театрини очиш тўғрисидаги таклиф кўриб чиқилиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тақдим этилсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Тошкент шаҳрида республика миллатлараро маданият марказини бунёд этиш тўғрисидаги ва шу марказ ҳузурида фольклор коллективлари ва бошқа ҳаваскорлик коллективлари, тилларни ўрганиш тўгараклари, шунингдек, СССР халқлари тилларидаги адабиётлар фондлари бўлган кутубхона ва фонотека очиш тўғрисидаги масалани кўриб чиқсин.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари миллий тилларни ўрганиш учун зарур шароитлар яратиш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилсинлар.

Турли миллий группаларнинг манфаатларини ифодалайдиган миллий-маданий жамиятлар уставлари белгиланган тартибда кўриб чиқилсин ва тасдиқлансин. Чунки бундай уставлар СССР Конституцияси, Ўзбекистон ССР Конституцияси қоидаларига, амалдаги қонунларга зид бўлмайди.

Халқ депутатлари область Советлари ва Тошкент шаҳар Совети, уларнинг миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари билан шуғулланадиган комиссиялари зиммасига КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг миллатлараро муносабатлар масалалари тўғрисидаги резолюциясига амал қилиб, ҳаётий миллий-маданий эҳтиёжларни қондириш юзасидан ишни активлаштириш вазифаси юклансин. Миллий маданиятларнинг равнақи учун, ҳеч қандай камситишсиз тилларнинг тенг ҳуқуқли ривожланиши учун зарур шарт-шароит яратиш тўғрисида халқлар дўстлиги ва қардошлиги руҳида ғамхўрлик қилинсин. Меҳнат коллективларида ва ўқувчи ёшлар ўртасида ўзбек, рус тилларини ва бошқа тилларни ўрганиш кенгайтирилсин.

Қардош республикалар халқ депутатлари Советлари билан иқтисодий, маданий алоқалари, ташкилотчилик иши тажрибасини ўрганиш кенгайтирилсин.

ЛЕНИНЧА ШАНБАЛИК: ДАСТЛАБКИ ЯКУНЛАР

РЕСПУБЛИКА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ИШЧИ ГРУППАСИ ХАБАР ҚИЛАДИ

Штабдагилар бу йилги шанбалик ўтмиш йилларга жуда хос бўлган дабдабабозликсиз ва шовқин-суронсиз ўтганлигини қайд этдилар. Унинг натижалари эса деярли ҳамма жойда аввалги йилларга қараганда сезиларли равишда юқори бўлди.

Тўлиқ маълумотлар бир-икки кундан кейин берилади. Жойлардан олинган дастлабки маълумотларнинг таҳлили 3 миллион 760 минг киши шанбаликни иш жойларида ўтказгандан далолат бермоқда. Яна 5 миллион 496 минг киши шаҳарлар, қишлоқлар ва посёлкаларни ободонлаштириш билан шуғулланди.

47,5 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот тайёрланди. 12,4 миллион сўмлик пудрат қурилиш ишлари бажарилди. Бунинг учун 4,96 миллион сўмлик иш ҳақи ёзилди.

Деҳқонлар пахта далаларида ўт-ўлан, сабзавот, картошка, бошқа экинлар экишда зарбдорларча меҳнат қилдилар.

Минглаб меҳнат ветеранлари, студентлар, зиёлиларнинг намояндалари астойдил ҳаракат қилдилар — улар асосан уй-жойлар ва маданий-маиший объектлар қурилишида ишладилар.

Ишчи группасининг ахборотида товарлар ишлаб чиқаришга (Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг бир ўзигина салкам 10 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди), уй-жойлар қурилишига (Тошкентда 30 минг квадрат метр турар жой майдони давлат қабулига тақдим этилди, ёшлар уй-жой комплексининг биринчи уйига пойдевор қўйилди), юкларни ташишга (728 та поезд манзилига текин элтиб қўйилди), аҳолига хизмат кўрсатишга (қарийб бир ярим миллион сўмлик хизмат кўрсатилди, 43,5 миллион сўмлик товар сотилди) салмоқли моддий ҳисса қўшилганлигидан далолат берувчи фактлар кўп...

Меҳнат байрамининг қатнашчилари 709-счётга жами, 7,8 миллион сўмдан кўпроқ маблағ ўтказадилар, бунда ана шу маблағларнинг ҳаммаси Ўзбекистонда соғлиқни сақлашни ривожлантиришга сарфланади. Кўпгина меҳнат коллективларининг истагига биноан иш ҳақининг бир қисми табиий офат — тошқиндан зарар кўрган Андижон областига ёрдам тариқасида берилади. Шу мақсадлар учун ихтиёрий равишда топширилган салкам 113 минг сўм маблағ ажратилади. (ЎзТАГ).

РЕСПУБЛИКА ДАЛАЛАРИДА

ҚИЗҒИН ПАЛЛА

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ. Шу кунларда область деҳқонлари ҳар қачонгидан ҳам ғайрат камарини маҳкам боғлаб шижоат кўрсатиб ишлашяпти. Негаки поёни кенг далаларда экиш ишларини ўз вақтида сифатли бажариш бўлажак ҳосил учун мустаҳкам пойдевор эканлигини жуда яхши билишади.

Ўзбекистон районидаги Ғафур Ғулом номли колхоз деҳқонлари ҳам экишни барвақт туғаллашга ошиқишяпти. Бу йил хўжалик пахтакорлари янги нав чигитни синовдан ўтказишмоқчи.

Экиш ишлари ижарачи бригада ва звеноларда айниқса қизғин. Қатор коллективлар бу ишни аллақачон поёнига етказиб қўйишди. Ҳозир колхозда 1600 киши ижара пудрати асосида хирмон кўтаришмоқчи. 350 ижарачи эса картошка, сабзавот ва озуқа экинлари етиштиришга бел боғлашган.

Суратларда: ижарачи коллектив аъзоси механизатор Қамбарали Сотиболдиев ва чигит экиш пайти тасвирланган.

Ш. АЛИМОВ фотолари (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Ўртоқ Ж. Ю. Умарбековга «Ўзбекистон ССР халқ рассоми» фахрий унвони бериш тўғрисида

Ўзбекистон тасвирий санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби рассом ўртоқ Жавлон Юсупович Умарбековга «Ўзбекистон ССР халқ рассоми» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1989 йил 20 апрель.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Ўртоқ Ҳ. К. Нишоновга «Ўзбекистон ССР халқ артисти» фахрий унвони бериш тўғрисида

Ўзбекистонда ҳаваскорлик музика санъатини ривожлантиришдаги хизматлари ва актив жамоатчилик фаолияти учун Тошкент областидаги «Қизил Ўзбекистон» колхози «Дўстлик тароналари» ансамблининг раҳбари, республикада хизмат кўрсатган артист ўртоқ Ҳаким Кабирович Нишоновга «Ўзбекистон ССР халқ артисти» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1989 йил 20 апрель.

КУЧ-ҒАЙРАТЛАРНИ АВЖ ОЛДИРАЙЛИК

1989 йилнинг биринчи кварталида барча моддий ишлаб чиқариш тармоқлари тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтишни туғаллади, дейилади СССР Давлат статистика комитетининг 1989 йил биринчи кварталида СССРнинг социал-иқтисодий ривожланиши тўғрисидаги ахборотида. Ноишлаб чиқариш соҳасининг кўпгина ташкилотлари хўжалик юритишнинг янги шароитида ишламоқда. Экономикани социал соҳага қаратиш йўли изчиллик билан амалга оширилмоқда. Ишлаб чиқариш аппаратини реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш кўламлари кенгайиб бормоқда.

Шу билан бирга ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришда зарур жўшқинлик ва самарадорликка эришилмади. Аҳолининг пул даромадлари ва уларнинг товарлар билан таъминланиши ўртасидаги номутаносиблик сақланиб қолмоқда. Халқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш тармоқларида ўртача иш ҳақининг меҳнат унумдорлиги ўсишига нисбатан илдам кўпайишини тўхтатишга муваффақ бўлинмади. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан асосий фондларни, шу жумладан, социал соҳа объектларини фойдаланишга топшириш камайди.

Мамлакат социал-иқтисодий ривожланишининг биринчи кварталдаги якунлари шуни кўрсатмоқдаки, халқ хўжалиги тармоқларида 1989 йил плани муваффақиятли бажарилишини таъминлаш учун куч-ғайратларни жиддий равишда авж олдириш талаб қилинади.

Ўтган кварталда олдинги йилнинг шу даврига нисбатан ялпи миллий маҳсулот 5 процент, ҳосил қилинган миллий даромад — 4 процент, ижтимоий меҳнат унумдорлиги 4,5 процент ошди.

Фойда олиш кўпайди. Бюджетга ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 3,8 миллиард сўм кўпроқ оборот солиғи ва фойдадан тўловлар тушди. Чакана товар обороти ва пулли хизмат квартал плани бажарилди, уларнинг ҳажми амалдаги нархларда 8,8 миллиард сўм кўпайди.

Бошқарувнинг ташкилий структурасини такомиллаштириш юзасидан кўрилган чора-тадбирлар кўп йиллар давомида биринчи марта бошқарув органлари аппарати ходимлари сонини қисқартиришга имкон берди. Шу билан бирга корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар бошқарув ходимларининг сони шу даврда 0,7 миллион киши кўпайди.

Барча савдо корхоналари, саноат корхоналарининг 8 проценти ва қурилиш-монтаж ташкилотларининг деярли 10 проценти, шунингдек, бир қанча транспорт ва алоқа, ремонт-қурилиш, таъминот-мол сотиш ва геология-қидирув ташкилотлари даромадларни нормативларга қараб тақсимлашга асосланган хўжалик ҳисоби шаклини қўлланди. Январь-март ойларида 638 та саноат корхонаси, 245 та қурилиш ташкилоти, 140 тадан кўпроқ савдо ташкилоти, 67 та маиший хизмат корхонаси ва бошқа тармоқларга қарашли корхона ижара пудрати асосида ишлади.

1989 йил 12 январдаги аҳолини рўйхатга олишнинг дастлабки маълумотларига қараганда, мамлакат аҳолисининг сони 286,7 миллион кишига етди. Халқ хўжалигида фаолиятнинг ҳамма соҳаларида биринчи кварталда 128 миллион киши, шу жумладан, 116 миллион ишчи ва хизматчи, 10,5 миллион колхозчи ишлади. 2,7 миллион киши ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларидаги кооперативларда, якка тартибдаги меҳнат фаолиятида банд бўлди.

Ишлаб чиқаришни бошқаришдаги демократик асослар мустаҳкамланмоқда. Барча раҳбарларнинг деярли 10 проценти лавозимларига меҳнат коллективлари томонидан сайлаб қўйилди. Корхоналарда ва структура бўлинмаларида 400 мингга яқин меҳнат коллективлари кенгашлари ишлаб турибди.

Халқ хўжалигида банд бўлган ишчилар ва хизматчиларнинг ойлик ўртача иш ҳақи 234 сўмни ташкил қилди, Ўтган йилнинг шу даврида 214 сўмни ташкил қилган эди. Колхозларнинг жамоат хўжалигида колхозчилар меҳнатига тўланган ҳақ ўтган йилнинг биринчи кварталида ойига ўртача 151 сўмни ташкил этган бўлса, бу

(Давоми иккинчи бетда).

ПБИП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ, ПХР ДАВЛАТ КЕНГАШИ РАИСИ В. ЯРУЗЕЛЬСКИЙНИНГ СССРГА АМАЛИЙ ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДА

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ярузельский 1989 йил апрель ойининг охирида СССРга амалий визит билан келади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИ КОМИССИЯСИДА

ЯККА ТАРТИБДА УЙ ҚУРУВЧИЛАРГА ЭЪТИБОР БЕРАЙЛИК

Жабрланган аҳолини уй-жой билан таъминлаш ишида якка тартибда уй-жой қурилиши, қисман шикастланган шахсий уйларни қайта тиклаш ва бу ишларни кучайтириш энг муҳим йўналиш ҳисобланади. Республика районларида умумий турар жой майдони 9,2 миллион квадрат метрга яқин шахсий уй вайрон бўлган ёки авария ҳолатидадир. Тиклаш ишлари давлат программасида мамлакатимизнинг турли томонларидан жалб этилган кучлар ёрдамида 30 мингтадан кўпроқ шахсий уйлар қуриш назарда тутилган. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг зилзила оқибатларини тугатиш комиссиясининг 22 апрель куни Ереван шаҳрида бўлган оператив кенгашида ана шу масалалар қандай ҳал этилаётганлиги, ҳозиргача қандай ишлар амалга оширилганлиги муҳокама қилинди. Мажлисни СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. С. Силаев олиб борди.

Комиссия республика Давлат қурилиш комитети, Давлат агросаноат комитети, Молия министрлиги ва Матлубот кооперацияси раҳбарларининг ахборотларини тинглаб, жойларда якка тартибда уй қурувчиларни рўйхатга олиш, уларга конкрет шарт-шароитларга мослаштирилган лойиҳа-смета ҳужжатларини бериш, материаллар сотиб олишда ёрдам кўрсатиш юзасидан ишлар авж олдириб юборилганлигини қайд этди. Хусусий секторда уйларни қуриб, уларни топшириш учун барча зарур нарсалар билан жиҳозланган бўлинмалар тузиш имконияти ўрганиб чиқилмоқда.

Муҳокамада зилзила хавфи кучлилигини ҳисобга олган ҳолда якка тартибда уй-жой қурилишини тартибга соладиган норматив актлар тасдиқланмаганлиги, лойиҳа-қидирув ишларини маблағ билан таъминлаш масалалари ҳал этилмаганлиги, аҳолининг қурилиш материалларига эҳтиёжи тўла қондирилмаётганлиги маълум бўлди. Шаҳарлар ва район марказларида шахсий уй-жой фондини бунёд этиш ва уларни тиклаш ишлари қониқарсиз деб топилди.

Комиссия Арманистон Министрлар Советига уй-жой қурилишининг асосланган программасини ишлаб чиқиш ва уни 15 майгача тасдиқлаш, Ленинакан, Кировакан, Артик ҳамда Ижеванда қурувчиларнинг эҳтиёжларини қондириш учун қўшимча ер майдонлари ажратишни туғаллаш вазифасини топширди. Арманистонга ёғоч-тахта етказиб беришни таъминламаётган Уфа, Иркутск ва Чита таъминот ташкилотларининг интизомсизлиги таъкидланди.

Комиссия қурилиш ва бинокорлик материаллари сифати ҳақидаги масалани кўриб чиқди. Қурилиш ҳажмларининг кўпайиши унинг сифатига, материаллар ва конструкциялар ишлаб чиқарувчилар ҳамда уларни етказиб берувчиларга нисбатан талабчанликка ҳеч қандай путур етказмаслиги лозимлиги таъкидланди. Шу муносабат билан Арманистон ССР Давлат қурилиш комитети мазкур масалада ягона техникавий сиёсатни тўла амалга оширмаётганлиги, лойиҳа ташкилотлари объектларда муаллифлик назоратини таъсирчан амалга оширмаётганликлари айтилди. Комиссия жабрланган районлардаги асосий объектларда, шунингдек қурилиш индустрияси корхоналарида июнь ойидан кечикмай давлат қабулини жорий этиш зарур, деб топди. СССР Давлат стандартлар комитетига, Арманистон ССР Давлат қурилиш комитетига 10 майга қадар ана шу объектларни босқичма-босқич давлат қабулига ўтказиш учун уларнинг рўйхатини тузиб чиқиш топширилди.

Комиссия республика ҳукуматининг зилзила зонасида жойлашган қишлоқларни газлаштириш юзасидан қўшимча тадбирлар тўғрисидаги таклифини қабул қилди.

Комиссия ишида Арманистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Г. М. Восканян, республика Министрлар Советининг Раиси В. С. Маркарьянц қатнашдилар.

(ТАСС).

КУЧ – ҒАЙРАТЛАРНИ АВЖ ОЛДИРАЙЛИК

(Давоми. Боши биринчи бетда).

йил 158 сўмга етди. Аҳоли ижтимоий истеъмол фондларидан 42 миллиард сўмдан кўпроқ тўловлар ва имтиёзлар олди, бу эса ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан 2,3 миллиард сўм кўпдир.

Кексалар ва инвалидлар интернат уйларида овқатланиш ва дори-дармонлар учун сарф-харажатлар нормаси оширилди. Меҳнат ветеранларига узлуксиз иш стажи учун пенсиясига қўшимча бериш чоғидаги чеклашлар бекор қилинди.

Аҳолининг СССР омонатлар сақлаш банки муассасаларига қўйган маблағлари биринчи кварталда ўтган йилнинг биринчи кварталидаги 8,2 миллиард сўм ўрнига 10,8 миллиард сўм ошди ва 307,5 миллиард сўмга етди. Бундан ташқари 1,3 миллиард сўмлик сертификатлар сотилди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш (спиртли ичимликлар қийматидан ташқари) 90 миллиард сўмликни ташкил этди ва ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 5 миллиард сўмлик кўпайди. Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш 0,9 миллиард сўмлик кўпайди. Иттифоқдош республикаларнинг кўпида гўшт ишлаб чиқариш камайди.

24 миллиард сўмлик енгил саноат моллари ишлаб чиқарилди. Бундай маҳсулотларни ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,5 миллиард сўмлик кўпайди. Болалар, ёшлар ва кексалар учун бир қанча товарлар ишлаб чиқариш юзасидан биринчи квартал топшириқлари бажарилди. Шу билан бирга ана шундай товарларга эҳтиёж тўла қондирилмаяпти. Умуман енгил саноат моллари ишлаб чиқариш кўп жиҳатдан чакана нархларга қўшимча билан сотиладиган буюмлар ҳисобига кўпайди. Ноозиқ-овқат моллари (енгил саноат молларидан ташқари) ишлаб чиқариш 2,6 миллиард сўмлик кўпайди ёки 8,6 процент ошди.

Давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти 1989 йилнинг биринчи кварталида 94,2 миллиард сўмни ташкил қилди ва ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан 7,7 миллиард сўм кўп бўлди. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва ноозиқ-овқат моллари сотиш 6,2 процент кўпайди.

Аҳолининг пул ресурслари анча кўпайган бир вақтда бир қанча энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг камайганлиги озиқ-овқат бозорида кескинликни келтириб чиқарди. Бунинг устига савдога балиқ ва балиқ маҳсулотлари, ўсимлик мойи, кондитер маҳсулотлари, мева ва сабзавот консервалари ҳамда бошқа маҳсулотлар етказиб бериш планлари барбод этилмоқда. Қиш-баҳор даврида аҳолини парник-теплицаларда етиштирилган сабзавот билан таъминлашни яхшилаш масаласи ҳал қилинмаяпти, бундай маҳсулотларни харид қилиш бу йил камайиб кетди. Аҳолини, айниқса, кичик ва ўртача шаҳарларда гўшт ва мол ёғи билан таъминлашдаги кескинлик пасаймаяпти. Кўпгина районларда бундай маҳсулотларни белгилаб қўйилган миқдорда сотиш сақланиб турибди.

Марказий-Ноқорату п р о қ районининг, Шимолий Кавказ, Волгабўйи, Сибирь, Украина, Белоруссия ва Қозоғистон ССРнинг бир қанча областларида аҳолини шу жойда етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилашда жиддий силжишлар бўлди. Шу билан бир вақтда Челябинск, Горький, Куйбишев, Пермь, Кемерово, Днепропетровск областларида озиқ-овқат билан таъминлашда жиддий қийинчиликлар бор.

Колхоз бозорида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари нархи 5 процент, шу жумладан, картошка нархи — 23 процент, мева нархи — 4 процент, сабзавот нархи — 4 процент, гўшт нархи — 5 процент ошди.

Биринчи кварталда аҳолига сотиш учун ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 7 процент кўп ноозиқ-овқат моллари юборилди. Бироқ бу планлаштирилган ҳажмлардан 1,6 миллиард сўмлик камдир. Тикувчилик ва трикотаж маҳсулотларининг хили ҳамон кам; савдода пальто, курткалар, плашчлар, костюмлар, аёллар кўйлаклари, хотин-қизлар ва болалар колготкалари, ҳамма ёшдаги кишилар учун пойабзаллар етишмаяпти. Деярли барча регионларда рўзғор электр техникаси ва телерадио аппаратлар, мебель, шунингдек, рангли фотоқоғоз, парфюмерия ва косметиканинг кўпгина турлари, соқол олиш учун лезвиялар, механик будильниклар, галваник элементлар, ихчам кассеталар тақчиллик шароитида сотилди. Синтетик кир ювиш воситалари, совун, тиш ювиш пастаси билан савдо қилиш ҳамма районларда ҳам нормал изга солингани йўқ.

Савдога ёғоч-тахта ва қурилиш материаллари 1,2 баравар кўп юборилди. Аммо кўпчилик областларда илгари бўлганидек, ҳозир ҳам ёғоч-тахта, қурилиш материаллари, лак-бўёқ материаллари, санитария-техника буюмларининг анчагина турлари кескин етишмай турибди.

Аҳолига 3,6 миллиард сўмлик маиший хизмат кўрсатилди, бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 14,1 процент кўпдир; план бажарилди.

Давлат капитал маблағлари ҳисобидан жами саҳни 12,3 миллион квадрат метр бўлган 203 минг янги квартира фойдаланишга топширилди. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан уй-жойни фойдаланишга топшириш 0,5 миллион квадрат метр камайди; мактаблар, ҳунар-техника билим юртлари, мактабгача тарбия болалар муассасалари, касалхоналар, поликлиникалар, клублар ва маданият уйларини фойдаланишга топшириш ҳам камайди.

Мамлакатда биринчи кварталда 509 минг жиноят қайд этилди. Бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 121 минг, яъни 31 процент кўпдир. Қайд этилган ҳар 6 жиноятнинг бири — оғир жиноятдир. Балоғатга етмаганлар ўртасида жиноят содир этиш қарийб тўртдан бирга кўпайди, бундай жиноятлар Арманистон, Белоруссия, Литва, Грузия, Қозоғистон, Молдавия ва Ўзбекистон иттифоқдош республикаларида, айниқса, кўп содир этилди.

Атмосфера ҳавосининг ифлосланиши оқибатида мамлакатдаги 48 шаҳарда қониқарсиз экологик вазият юзага келди.

Саноатда давлат буюртмасига кўра ва бевосита алоқаларга мувофиқ маҳсулот етказиб бериш юзасидан тузилган шартномавий мажбуриятлар 99,4 процент бажарилди. Корхоналар ва бирлашмаларнинг 9 проценти шартномавий интизомни бузди, улар истеъмолчиларга 1,1 миллиард сўмлик маҳсулотни етказиб бермадилар.

Саноат маҳсулот ишлаб чиқариши 1988 йилнинг биринчи кварталига нисбатан 3,2 процент, жумладан, ишлаб чиқариш воситалари («А» группаси) ишлаб чиқариш 2,3 процент, истеъмол буюмлари («Б» группаси) ишлаб чиқариш 5,6 процент кўпайди. Меҳнат унумдорлиги 4,5 процент ошди. Саноат маҳсулотининг жами ўсишига ишловчилар сонини абсолют қисқартириб, меҳнат унумдорлигини ошириш эвазига эришилди.

Маҳсулотнинг Давлат қабули шароитида ишлаётган 2,5 минг корхона ва бирлашмада 1989 йилнинг биринчи кварталида маҳсулотнинг 4 миллиард сўмлиги, яъни 8 проценти биринчи тақдимда қабул қилинмади; 24 миллион сўмлик маҳсулот батамом бракка чиқарилди.

Саноатда маҳсулотнинг 1000 га яқин янги тури ўзлаштирилди ва ишлаб чиқаришга киришилди. Айни вақтда техника ва материалларнинг принципиал янги турларини етказиб бериш юзасидан 1989 йилги давлат буюртмаси биринчи кварталда бор-йўғи 7 процент бажарилди.

Ёнилғи-энергетика комплексида газ ва кўмир қазиб чиқариш топшириқлари бажарилди, газ конденсатини ҳам қўшиб ҳисоблаганда нефть қазиб чиқаришда планлаштирилган даражага эришилмади. Халқ хўжалигида харажат нормаларини камайтириш эвазига шартли ёнилғига айлантириб ҳисоблаганда қарийб 7 миллион тонна ёнилғи-энергетика ресурслари тежаб қолинди.

Металлургия комплексининг корхоналари, мисни истисно этганда, қора ва рангли металлургия маҳсулотининг асосий турлари бўйича давлат буюртмасини бажардилар. Навли совуқ ҳолда тортилган пўлат, жуда мустаҳкам насос-компрессор қувурлари, техникавий темир кукуни ва бошқа бир қанча маҳсулотлар ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилмади.

Машинасозлик комплексида маҳсулотни янгилаш 9,9 процент (йиллик план — 10,8 процент)ни ташкил этди, ўтган йилнинг январь-март ойларида бу кўрсаткич 7 процент бўлган эди. Айни вақтда маҳсулотнинг катта қисми кўплаб ишлаб чиқарилаётган машиналар, ускуналар, автоматлаштириш асбоблари ва воситаларини модернизациялаш ва қисман такомиллаштириш ҳисобига янгиланмоқда. Машинасозлик ва металлга ишлов беришда ўтган йилнинг нормаларига нисбатан қарийб 1,1 миллион тонна металл тежалди. Маҳсулотнинг жами ўсишига металл истеъмолини кўпайтирмасдан эришилди. Рақамли программа билан бошқариладиган станоклар, ҳисоблаш техникаси воситалари, юқори самарали автомобиль аккумуляторлари ишлаб чиқариш кўпайди. Медицина техникаси, металл қирқиш станоклари, автоматлаштириш приборлари ва воситалари, прокат ускуналари юзасидан давлат буюртмалари топшириқлари ва корхоналарнинг ўзи қабул қилган планлар бажарилди. Енгил саноат, агросаноат комплексининг қайта ишловчи тармоқлари учун технологик ускуна тайёрлаш топшириқлари адо этилди.

Лекин машинасозлик корхоналари ишида маром бузилиш ҳоллари бор.

Химия-ўрмон комплексида полиэтилен ва полипропилен, поливинилхлорид пластикатлар, автомобиль шиналари, дори-дармонлар, мебелбоп пайраха ва қаттиқ ёғоч толали плиталар ишлаб чиқариш топшириқлари бажарилди. Синтетик аммиак, сульфат кислотаси, поливинилхлорид смоласи ва винилхлорид сополимерлари, полистирол ва стирол сополимерлари мўлжалдагидан кам тайёрланди. Синтетик каучуклар ва синтетик бўяш материаллари юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилмади ва булар 1988 йилнинг биринчи кварталидагига нисбатан кам тайёрланди.

Умуман биринчи кварталда комплекснинг асосий маҳсулоти — цемент, шифер, асбестцемент қувурлари ва муфталар, томга ёпиладиган юмшоқ материаллар ва изол, темир-бетон конструкциялари, қурилишбоп ғишт ишлаб чиқарадиган қурилиш материаллари саноати корхоналари бир текис ишлади. Шу билан бир қаторда қурилиш комплексида йирик уйсозлик учун панеллар ва бошқа конструкциялар, енгил металл конструкциялари таъминотида қийинчиликлар сезилиб турибди.

Ишлаб чиқариш-техника мақсадларида ишлатиладиган маҳсулотнинг улгуржи савдоси ҳажми 20 миллиард сўмни ташкил этди, бу 1988 йилнинг биринчи кварталидагига нисбатан икки баравар кўпдир.

Биринчи кварталда ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан асосан озуқа етишмаганлиги сабабли чорвачилик маҳсулоти етиштириш бирозгина ўсди, бир қанча иттифоқдош республикаларда бу маҳсулотни етиштиришнинг камайишига йўл қўйилди. Уч ой мобайнида қишлоқ хўжалик корхоналарида тирик вазнда 5,7 миллион тонна гўшт, 17,6 миллион тонна сут ва 15,8 миллиард дона тухум етиштирилди. Украина, Белоруссия, Латвия ва Эстония иттифоқдош республикаларида сигирларнинг маҳсулдорлиги камайиши оқибатида сут етиштириш озайди. Бир қанча иттифоқдош республикаларда тухум етиштириш камайди.

Хўжаликларнинг барча категорияларида чорвачилик маҳсулотлари хариди қуйидагича бўлди: тирик вазнда ги чорва моли ва парранда — 5,9 миллион тонна; сут — 15,34 миллион тонна; тухум — 15,1 миллиард дона. Қирғизистон ССРдан ташқари барча иттифоқдош республикаларда сабзавот хариди камайди.

Бу йил қишлоқ хўжалик корхоналари ерга ишлов беришга, баҳорги экинлар экиш ва бошқа дала ишларига одатдагига нисбатан барвақтроқ киришдилар. 14 иттифоқдош республика хўжаликларида баҳорги экинлар экилмоқда. 3 апрелга қадар 10,8 миллион гектар ерда ана шундай экинлар экилди, ўтган йили шу вақтга қадар 3,8 миллион гектар ерга уруғ қадалган эди.

Агросаноат комплексига тракторлар, ерга минерал ва органик ўғитлар солишга мўлжалланган машиналар, дискли бороналар ва трактор сеялкалари етказиб бериш юзасидан шартномавий топшириқлар бажарилди. Айни вақтда комплекс баҳорги дала ишлари учун зарур бўлган 2000 дан кўпроқ трактор плугларини олмади. Минерал ўғитлар етказиб бериш юзасидан тузилган шартномавий мажбуриятлар адо этилди.

Қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқариш воситалари билан таъминловчи тармоқларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда агросаноат комплекси равнақига маблағ билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобидан 10 миллиард сўмликдан кўпроқ капитал маблағ сарфланди. Қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, гўшт, кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган қувватлар фойдаланишга топширилди.

Давлат корхоналари ва ташкилотлари 16,9 миллиард сўмлик асосий фондларни ишга солдилар, бу эса ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 0,4 миллиард сўмлик камдир. 1988 йилда ишга тушириш таъминланмаган давлат буюртмаси номенклатурасидаги қувватларга оид объектларгина фойдаланишга топширилди. 1989 йилда ишга туширилиши лозим бўлган 407 та давлат буюртмаси ишлаб чиқариш объектларининг 90 процентини тўртинчи кварталда фойдаланишга топшириш назарда тутилмоқда.

19,9 миллиард сўмлик марказлаштирилган капитал маблағлар ўзлаштирилди, бу эса йиллик лимитнинг 19,5 процентини ташкил этади. Корхоналар ва ташкилотлар капитал қурилишга 15,7 миллиард сўмлик ўз маблағларини сарфладилар. Бу эса ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 45 процент кўпдир. Давлат корхоналари ва ташкилотлари капитал маблағларининг ҳажмида уларнинг улуши 1988 йилнинг биринчи кварталидаги 32 процент ўрнига 44 процентни ташкил этди.

Мавжуд корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва реконструкциялашга 1,8 миллиард сўмлик марказлаштирилган капитал маблағлар ҳамда корхоналар ва ташкилотларнинг 5,7 миллиард сўмлик ўз маблағлари сарфланди. Ана шу мақсадларга йўналтирилган капитал маблағларнинг умумий ҳажми 1988 йилнинг шу давридагига нисбатан 11 процент ўсди.

Қурилиш-монтаж ташкилотлари бажарган пудрат ишлари ҳажми 2 процент, меҳнат унумдорлиги 5 процент, январь — февраль ойларидаги фойда 11 процент ўсди. Умуман, қурилиш ташкилотлари бўйича пудрат ишлари плани 104 процент бажарилди, ишга тушириладиган объектларда эса 100,6 процент адо этилди. Шу билан бир қаторда, қурилиш комплекси министрликларининг кўпчилиги ишга тушириладиган объектларда белгиланган топшириқларни бажармадилар.

Темир йўл ва автомобиль транспортида юк ортиб жўнатиш топшириқлари 103 процент, олис шимол районларидаги портларга қатнайдиган районларда ва уларга тенглаштирилган районларда денгиз транспортида юк ортиб жўнатиш, шунингдек, чет элларда юк ташиш топшириқлари 106 процент бажарилди.

Жамоат транспортининг барча турларида пассажир обороти 2,5 процент ортди ҳамда 242 миллиард пассажир-километрга етди. Шаҳар транспортида пассажирларга хизмат кўрсатишда ҳали ҳам камчиликлар бор. Пассажир поездлари ва самолётлари қатнови жадвали бузилиб турди.

Биринчи кварталда ташқи савдо обороти 31,4 миллиард сўмга, шу жумладан, экспортда 15,4 миллиард сўмга, импортда 16,0 миллиард сўмга етди. Социалистик мамлакатларга мол етказиб бериш камайганлиги ҳисобига ўтган йилнинг биринчи кварталига нисбатан экспортга мол чиқариш 2,6 процент камайди. Капиталистик мамлакатлардан товарлар хариди кўпайиши эвазига импорт 1,5 процент кўпайди.

Экспорт-импорт операцияларини амалга ошираётган министрликлар ва идоралар биринчи кварталда йиллик экспорт планини 22 процент, эркин муомаладаги валюта қўлланиладиган мамлакатлар билан савдода 20 процент бажардилар; йиллик импорт плани тегишли тарзда 27 процент ва 34 процент бажарилди.

1989 йилнинг 1 апрелига қадар СССР территориясида совет ва чет эл ташкилотлари ва фирмалари иштирокидаги 365 қўшма корхона қайд этилди.

(ТАСС).

МУСОБАҚА АВЖИДА

Тошкентдаги «Шарқ гули» бадиий буюмлар ишлаб чиқариш бирлашмасининг коллективи маҳсулот ҳажми ва унинг сифатини яхшилаш борасида астойдил фидокорлик кўрсатишяпти. Бирлашманинг барча цех ва участкаларида ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муддатидан олдин адо этиш учун мусобақа кун сайин авж олмоқда. Бу соҳада коллективнинг илғор ишчилари ўрнак кўрсатишяпти. Чунончи Шоира Ҳожибекова, Шаҳноза Маҳкамова, Дилором Умарова ва бошқалар кундалик ҳамда ойлик топшириқларини ортиғи билан бажариб, юқори сифатли буюмлар тайёрлаб бермоқдалар.

Маҳсулотнинг мўл-кўл ишлаб чиқарилаётганлигига корхонада касаначилик ҳаракатига кенг йўл очиб берилганлиги ҳам катта имкон беряпти.

Суратда: корхонанинг илғор ишчиларидан Ш. Маҳкамова ва Д. Умаровалар.

Т. Каримов фотоси.

Ўзбекистон ленинча шанбаликда

(Давоми. Боши биринчи бетда).

КОММУНИСТ ВОСТРОВНИНГ ФИКРИ

АНДИЖОНДАГИ «Коммунар» заводининг фрезерчиси, Меҳнат шуҳрати орденининг тўла нишондори, КПСС XXVII съездининг делегати Николай Петрович Востров шанбаликдаги иш тўғрисида қуйидагиларни айтди:

— 923 киши бепул меҳнат қилиш учун ишга чиқди. Улардан 790 киши ўз иш жойларини эгаллади. Биз зарбдор сменада салкам 74 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга қарор берган эдик. Мана шу маҳсулотнинг ҳаммаси йил бошидан бери тежалган электр энергия ҳисобига бажарилади. Бугун биз ғоят харидоргир товар — такомиллаштирилган хонаки спорт тренажерларини кўплаб ишлаб чиқаришга киришдик. Душанба куни банкка ишлаб топилган бир ярим минг сўм пулни ўтказамиз.

БУХОРО АҲОЛИСИ УЧУН КВАРТИРАЛАР

БУХОРО уйсозлик комбинати иккинчи потокидаги барча еттита комплекс бригада Коммунистик шанбалик кунида ишга тушириладиган объект — навбатдаги кўп квартирали уй қурилишида меҳнат қилди. Зарбдор смена давомида 48 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

Ишлаб чиқаришда банд бўлган 850 ходимдан 700 киши ўз иш жойларини эгаллади. Қолган кишилар корхона территориясини ободонлаштириш билан шуғулландилар. Улар темир-терсакларни йиғиштириб, қиш давомида тўпланиб қолган ахлатларни олиб чиқиб ташладилар ва ариқларни тозаладилар, гул ва дарахт кўчатлари ўтқаздилар.

БАЛАНДПАРВОЗ ГАПЛАР КАМРОҚ — ИШ КЎПРОҚ БЎЛСИН

ФАРҒОНА пиллакашлик фабрикасида шанбалик баландпарвоз гаплар камроқ — иш кўпроқ бўлсин, деган шиор остида ўтди. Пиллакашлардан О. Усмонова, Т. Василькова, М Абдураҳмонова, А. Орзиева ва бошқалар — жами икки ярим минг киши аъло даражада меҳнат қилди. Улардан 500 киши 28 минг сўмлик товар маҳсулот ишлаб чиқарди. Фабрика ходимлари корхонанинг ёрдамчи хўжалигида ва пионерлар лагерида ҳам меҳнат қилдилар. Беш йиллик фондига 2,5 минг сўм пул ўтказилди.

— Ҳаммамиз ВЦСПСнинг шанбаликда ишлаб топилган маблағдан жойларда соғлиқни сақлашни ривожлантириш учун фойдаланилиши тўғрисидаги қарордан мамнун бўлдик. Шунинг учун ҳам алоҳида мамнуният билан меҳнат қилдик, — деди шанбаликка якун ясаб касаба союз комитетининг раиси М. Миркомилова.

ЯНГИ ЗАВОДДА

Шанба куни ҚАРШИДАГИ «Термопласт» заводидан маҳсулот олиб кетиш учун 20 га яқин «Колхида» машиналари келди. Бу корхонада меҳнат байрами биринчи марта ўтказилмоқда. Машиналар полиэтилен қувурларни ташидилар. Бундай қувурлар Қарши дашти, Туркманистон ва Қозоғистон ирригаторларига ғоят зарурдир.

— Ғарбий Германия фирмаларида ишлаб чиқарилган мураккаб ускуналарни муваффақиятли ўзлаштиряпмиз. Зарбдор вахтада 5 минг погон метр труба ишлаб чиқардик. Бу эса 50 гектар ерни дренаж қилиш учун етарлидир, — деди ёш корхонанинг директори А. Каримов.

Бундан ташқари «Термопласт» заводининг цехлардаги ишлардан бўш бўлган ишчилари ва инженерлари корхона территориясини ободонлаштириш юзасидан катта ҳажмдаги ишларни бажардилар.

«МАЛИКА»ДА ИШНИНГ КЎЗИНИ БИЛИШАДИ

Нотўқима материаллар цехи шанбаликка белгиланган вазифани биринчи бўлиб бажарди, деб хабар беришди ТОШКЕНТДАГИ «Малика» трикотаж бирлашмасининг кўп тиражли газетаси редакциясидан. 25 киши 5.850 сўмлик ватин ишлаб чиқариб, 320 сўм ишлаб топди.

Умуман «Малика» бирлашмасида 5,5 мингдан ортиқ киши, жумладан ветеранлар ва оталиқдаги мактаб ўқувчилари меҳнат қилишди. Чакана нархда ярим миллион сўмликдан ортиқ кийим-кечак: свитерлар, кофталар, кўйлаклар, болалар ички кийимлари тайёрланди. 1-тикиш-бичиш цехидан Ш. Тўлаганхўжаева ва А. Просина, алоҳида модадаги буюмлар цехидан М. Ғуломова, О. Тошмуҳамедовалар ҳаммага намуна бўлдилар. Барча маҳсулотга «Шанбаликда тайёрланган» деган тамға қўйилди. Корхона шанбаликда ишлаб топилган 16,5 минг сўм маблағни шаҳар фондига ўтказади.

Бирлашма ходимлари ободонлаштириш ишларида ҳам яхши меҳнат қилдилар. Фабрика яқинидан оқиб ўтадаган анҳор соҳиллари тозаланиб спорт майдони қурилди, чўмилиш зонаси ташкил этилди.

ЮҚОРИ СИФАТЛИ МАҲСУЛОТ ТАЙЁРЛАНДИ

Шанбалик кунида НУКУС «Узградострой» трестига қарашли уйсозлик комбинатида ишлаб чиқарилган деворбоп панеллар инструментлар ёрдамида ўлчаб кўрилгач, маҳсулот юқори сифатли тайёрланганлиги аниқланди. Шу куни 98 кубометр йиғма темир-бетон ишлаб чиқарилди, 22 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди. Бешта уйни монтаж қилиш учун деталлар узлуксиз етказиб берилди, яна иккита уйда пардозловчилар меҳнат қилдилар. 700 дан ортиқ киши қатнашган шанбалик уйлардан бирини муддатидан илгари — 1 майда фойдаланишга топшириш имконини беради.

ЎзТАГ мухбирлари К. БАҚОЕВ, Е. ВЕЛИЧАНСКАЯ, П. ВОДОЛАЗОВ, Л. ЕЛИЗАРОВ, Ю. ИБРОҲИМОВ, Л. ЛЕВИН, К. НИЗОМОВ, Л. ТОКАРЕВ, Ш. ТУГУШЕВ, Н. ХЎЖАЕВА, Н. ШУЛЕПИНА, В. ШУМАЙЛОВ.

ҲАМКОРЛИК РИВОЖЛАНМОҚДА

Хитой Халқ Республикаси Синьцзян-Уйғур автоном райони (СУАР) делегациясининг Ўзбекистонга визити тугади. Делегация Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министрлигининг таклифига биноан бу ерга келган эди.

24 апрель куни Тошкентда Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министрлиги билан СУАР халқ ҳукумати ташқи ишлар бошқармаси ўртасида протокол ёзувларини имзолаш маросими бўлди. Ҳужжатда иккала томоннинг доимий алоқаларини давом эттириш, савдо-иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий соҳаларда Ўзбекистон ССР билан СУАРнинг министрликлари, идоралари, ташкилотлари ва корхоналари ўртасида ҳамкорлик ўрнатишга ёрдам бериш кўзда тутилган.

Ҳужжатни имзолаш маросимида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари П. М. Абдураҳмонов қатнашди.

Бўлиб ўтган матбуот конференциясида Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри С. О. Азимов билан СУАР халқ ҳукумати ташқи ишлар бошқармасининг бошлиғи Жумохун журналистларнинг саволларига жавоб қайтардилар.

(ЎзТАГ).

ҚАЙТА ҚУРИШДА ФАОЛ ҚАТНАШАЙЛИК

Уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг Тошкентда бўлиб ўтган республика семинарида ана шу жамоат ташкилоти область кенгашлари доимий комиссияларининг вазифалари муҳокама қилинди. Уруш ва меҳнат ветеранлари Ўзбекистон республика кенгашининг раиси Р. Ғуломов «Қайта қуриш ҳамда уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашлари доимий комиссиялари ишини тубдан яхшилаш масалалари» тўғрисида доклад қилди.

Семинар қатнашчилари Узсовпроф, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, бошқа жамоат ташкилотлари, министрлик ва идораларнинг раҳбарлари билан учрашдилар. Учрашувларда уруш ва меҳнат ветеранлари турмуш шароитини янада яхшилаш масалалари муҳокама қилинди.

(ЎзТАГ).

КАДРЛАР ЎҚУВИ

Тошкент олий партия мактабининг малака ошириш факультетида Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон олий ўқув юртлари ҳамда илмий-тадқиқот институтлари бошланғич партия ташкилотлари секретарларининг семинар-ўқуви ниҳоясига етди.

Машғулотларда КПСС XXVII съезди ҳамда XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорлари асосида марксча-ленинча назария ва сиёсатнинг долзарб масалаларига катта эътибор берилди. Партия ташкилотлари, барча коммунистларнинг қайта қуришни рўёбга чиқаришдаги авангардлик ролини, уларнинг партия қарорларини бажаришдаги масъулиятларини ошириш, демократиялаш ва ошкоралик шароитида раҳбарликнинг сиёсий усулларини эгаллаш муаммолари муҳокама қилинди.

Сиёсий мунозаралар ҳамда амалий машғулотларда ички ва ташқи ҳаётнинг долзарб муаммолари, олий мактаб, илмий-тадқиқот коллективлари ходимлари ва студентларнинг ғоявий-сиёсий, меҳнат, ахлоқий ва интернационал тарбияси, халқ хўжалиги учун мутахассислар тайёрлаш сифатини кўтариш масалалари батафсил таҳлил қилинди, ўзаро кенг фикр алмашув бўлди.

Тингловчиларда «Давра столи» атрофидаги учрашувлар катта қизиқиш уйғотди. Бу учрашувларда миллатлараро муносабатларни ривожлантириш, ёшларни сиёсий ва маънавий жиҳатдан чиниқтириш муаммолари муҳокама қилинди. Тингловчилар кўчма машғулотларда олий таълим соҳасидаги ислоҳотнинг бориши, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, унинг ютуқларини ишлаб чиқаришга тезроқ жорий этиш мақсадида илмий коллективларнинг фаолиятини қайта қуришнинг бориши билан танишдилар.

Бошланғич партия ташкилотлари секретарлари ҳузурида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, республика бир қанча министрликлари ва идораларининг раҳбарлари лекциялар ўқишди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов тингловчилар ҳузурида нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

• *Партия турмуши: идеология ва ҳаёт*

БИР ЗАМИНДА ЯШАЙМИЗ

ЁКИ МАЪМУРИЙ ИДОРАЛАР БИЛАН ДИНДОРЛАР ЎРТАСИДАГИ ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРГА БИР НАЗАР

Республикамизда узоқ йиллар давомида диндорлар билан жонли мулоқот, баҳс, мунозара юритишдан чекиниш ҳоллари рўй берди. Турли минбарлардан туриб, республикамизда йилдан-йилга динга ишонувчилар камайиб бораётгани, диний қарашлар ўз-ўзидан аста-секин йўқ бўлиб кетиши ҳақида маърузалар ўқилди. Умуман, оммани атеистик руҳда тарбиялаш соҳасида амалий ишдан кўра юзакичилик, қалбаки ҳужжатларга кўр-кўрона ишонч устун келди.

Касални яширсанг, иситмаси ошкор қилади, деганларидек, атеистик тарбия соҳасида барча ишлар сип-силлиқ кетаётгандек туюлсада, амалда бунинг акси бўлиб чиқди. Ортиқча хотиржамлик, сохта ишонч панд берди. Республикамизда диний вазият мураккаб тус олди. Айни пайтда жойларда диндорлар турли талаблар билан чиқишмоқда. Ғайриодатий митинглар бўлиб ўтаётир.

Яқинда Андижон область партия комитети биноси олдида ана шундай воқеанинг гувоҳи бўлдик. Улар ўз ҳузурларига область партия комитетининг биринчи секретари М. Орипжоновнинг чиқишини ва у шаҳар марказидаги Жоме адабиёт ва санъат музейини масжид ихтиёрига ўтказиш масаласини ҳал қилиб беришини талаб қилдилар. Бундай чиқишлар Наманган, Сурхондарё, Тошкент областларида ҳам юз берди.

Биз бу мақолани ёзиш билан диндорларни қораламоқчи ёки уларнинг талаблари ғайриқонуний демоқчи эмасмиз. Бизни масаланинг бошқа томони — бу вазиятнинг вужудга келиш сабаблари ва унинг илдизи кўпроқ қизиқтиради. Қолаверса, бу борада олдда турган муаммоларни оқилона ҳал этиш учун йўл қўйилган нуқсонлар ҳақида ошкора фикр юритиш ва ундан сабоқ чиқариб олиш лозим.

Шу нуқтаи назардан қараганда, республикамизда рўй бераётган диндорлар фаолияти билан боғлиқ воқеа ва ҳодисаларнинг ўзига хос сабаблари бор. Аввало, маҳаллий партия ва совет органлари фаолиятида юқорида таъкидланганидек, оммани атеистик руҳда тарбиялаш борасида юзакичилик устун келган бўлса, иккинчидан дин ва виждон эркинлиги қонунларининг бузилишига ҳам йўл қўйилди. Жумладан, диндорларнинг баъзи талаб ва истаклари узоқ йиллар давомида инобатга олинмади. Аксарият ҳолларда фақат назарий билимлар тарғиб қилиниб, дин далил-исботларсиз танқид қилинди. Атеистик тарбия иши «Билим» жамияти аъзолари ҳамда атеист лекторлар томонидан ўқиладиган маърузалардан иборат бўлиб қолди. Шунингдек турғунлик йиллари яъни 70-йилларнинг охирида жойларда яширинча ташкил этила бошлаган норасмий диний уюшмалар, тўгараклар ва улар томонидан диний китобларнинг чоп этилиб, аҳоли ўртасида тарқатилиш ҳолларига панжа орасидан қараб келинди.

Умуман, омма орасида атеистик тарбияни коммунистик тарбиянинг бошқа йўналишлари ва кундалик турмуш муаммолари билан узвий боғлиқ ҳолда олиб бориш ҳақидаги ленинча принциплардан чекиниш ҳоллари рўй берди. Яъни диний қарашларга маъмурий буйруқбозлик усули билан барҳам беришга ҳаракат қилинди. Динга ишонувчилар қанча кўп рўйхатдан ўчирилса, масжидлар, зиёратгоҳ жойлар қанча кўп ёпиб қўйилса ёки бузиб ташланса, диндорлар шунча камаяди деган нотўғри тушунча ҳукм сурди. Шу тарзда шахсга сиғиниш ва турғунлик даврларида Сурхондарё областидаги Қирққиз, Қашқадарё областидаги Сариқтепа, Тошкент шаҳридаги Сархумдон, Хўжааҳрор каби халқ маданияти, санъати намуналари бўлган бир неча асрлик кўплаб қадимий ёдгорликлар эскилик «сарқитлари» сифатида бузиб ташланди. Бундай мисолларни Фарғона, Самарқанд, Наманган ва бошқа областлар мисолида ҳам келтириш мумкин. Эскилик сарқитлари сифатида бузиб ташланган қадимий ёдгорликлардан фақат Бутуниттифоқ ва республика аҳамиятига молик бўлганларнинг ўзигина 20 га яқинни ташкил этади. Бундай номаъқулчиликлар нафақат диндорларни, балки оддий меҳнаткашларнинг ҳам норозилигига сабаб бўлганлиги сир эмас.

Эндиликда бундай нуқсонларга барҳам берилмоқда. Қайта қуриш, ошкоралик туфайли турмушимизнинг барча жабҳаларида ижобий ўзгаришлар бўляпти. Жумладан маъмурий органларнинг динга бўлган муносабатида ҳам бу ўз аксини топаётир. Яқинда Тошкентда Ўрта Осиё ҳамда Қозоғистон мусулмонларининг тўртинчи қурултойи бўлиб ўтганлиги ва унда республикамиз ҳукумати томонидан мусулмонларга VII асрдаги халифа Усмон қуръонининг тақдим этилгани бунинг ёрқин далилидир.

Айни пайтда мусулмонларга ўз конституцион ҳуқуқларидан тўла фойдаланиш имконияти яратилмоқда. Уларнинг талаб ва истаклари инобатга олиниб, жойларда масжидлар очиб беriляпти. Тўғри, айрим маҳаллий партия ва совет органлари раҳбарлари фаолиятида бу масалани ҳал этишга бирёқлама ёндашиш ва сусткашлик ҳоллари учраб турибди. Масалан, Наманган областида мусулмонлар эски масжидларга ўзларича кириб олганларидан кейингина маҳаллий маъмурият бу масжидларни очиш тўғрисида қарор қабул қилди. Ҳолбуки бу ишни олдинроқ, ортиқча шов-шувларсиз ҳам ҳал этиш мумкин эди.

Бир неча йиллардан буён муаллақ турган муаммоларнинг ҳал этила бошлаганига Ўрта Осиё ва Қозоғистон диния бошқармаси ва кўплаб мусулмонлар хайрихоҳлик билдиришмоқда. Қайта қуришни муваффақиятли амалга оширишда ва турмушимиздаги социал, экологик, оналар ва болалар саломатлиги каби муаммоларни ҳал этишда партия совет органлари билан ҳамкорликда иш олиб бориш жамиятимизга кўпроқ наф келтириши мумкинлигини таъкидлашмоқда. Уларнинг ижтимоий ҳаётдаги активлиги тобора ортиб бормоқда. Бунга диндорларнинг тинчлик ва болалар фондларидаги иштироки, атеистлар билан жонли мулоқотлар ва уларнинг матбуотда чиқишларини мисол келтириш мумкин.

Бироқ шуни ҳам таъкидлаш кераки, айрим диндорлар бир неча ўн йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни партия ва совет органларидан бирданига ҳал қилиб беришни талаб қилишмоқда. Ўз-ўзидан маълумки, ҳар қандай муаммони бир йўла ҳал этиб бўлмайди. Бу ўринда маҳаллий шароит ва имкониятларни ҳам ҳисобга олиш лозим. Қолаверса, уларнинг баъзи талаб ва истакларига мутлақо қўшилиб бўлмайди. Масалан, аёлларнинг жамиятда тутган ўрни ва ролини камситиш, болаларга асосан диний таълим бериш ҳақидаги талаблари шулар жумласидандир. Фан-техника ривожи, ижтимоий тараққиёт барча халқлар ҳаётига сингиб бораётган бир пайтда бундай даъватлар халқни қоронғуликка қайтаришдан бошқа нарса эмас.

Бундан ташқари уларнинг турли маросимлардаги исрофгарчиликларга барҳам бериш, ахлоқ масалаларидаги қарашларига келсак, булар янгилик эмас. Бу борадаги масалалар партия ва ҳукуматимизнинг ҳам ҳамиша диққат-марказида бўлиб келган. Аммо турғунлик йиллари даврида бу муаммоларни ҳал этишда муайян сусткашлик ва камчиликларга йўл қўйилганидан кўз юмиб бўлмайди. Шу боис диндорлар мавжуд муаммоларни ҳал қилишда маҳаллий органлар билан ҳамкорликда иш кўрсалар, бу албатта турли шов-шувларга нисбатан кўпроқ наф келтирган бўларди.

Айни пайтда дин билан давлат ўртасида амалий ўзгаришлар юз бераётир. Буни республика ҳукумати билан Ўрта Осиё ҳамда Қозоғистон мусулмонлар диния бошқармасининг ўзаро муносабатларида, уларнинг турмушимиздаги социал муаммоларни биргаликда ҳал қилиш йўлидаги дастлабки изланишларида яққол кўриш мумкин. Дарҳақиқат, қайта қуриш динга янгича муносабатни вужудга келтирди. Маъмурий буйруқбозлик, турли хил тазйиқлардан холи бу муносабат республика мусулмонларида партия ва ҳукуматимизнинг тўғри сиёсатига ишонч уйғотди. Эндиликда улар социал-иқтисодий, маданий тараққиётимизнинг барча соҳаларида янада фаолроқ иштирок этмоқдалар.

Бу ўзгаришлардан мақсад битта. У ҳам бўлса жамиятимиз тараққиёти ва халқимиз турмуш фаровонлигини ошириш йўлида хизмат қилишдан иборатдир. Бу ишга барча партия, совет органлари ҳамда жамоат ташкилотлари билан биргаликда Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси ҳам муносиб ҳисса қўшишини даврнинг ўзи тақозо этмоқда. Зеро, ижтимоий тараққиёт, адолат тантанаси, халқлар дўстлиги ва тинчлик учун кураш ҳар бир соф виждонли кишининг бурчидир.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

СИРДАРЁ ХАБАРЛАРИ

Ташвиқотчилар кўриги

● **Қайта қуриш жараёнида агитбригадалар фаолияти қандай бўлиши керак? Идеологиянинг бу соҳаси ходимлари меҳнаткашлар қалбига йўл топа олишяптими?**

Жиззах шаҳрида бўлиб ўтган агитбригадалар кўрик конкурси иштирокчиларидан ана шу саволларга жавоб ҳамда амалий ижро талаб этилди. Кўрикда агитклубларни безаш, далада медицина, маданий ва маиший хизмат кўрсатишни уюштириш, лектор ташвиқотчилар фаолиятини ташкил этишдаги Жиззах шаҳри, Фориш, Мирзачўл районларида тўпланган илғор тажрибаларни қўллаш юзасидан тавсияномалар берилди.

Эътибор ва эътироф

● **Областда яшаётган мингдан зиёд қаровчисиз қариялар, уруш ва меҳнат ветеранларига фақат Қизил Ярим ой жамияти йўли билан 24 медицина ходими ва 32 ҳамшира хизмат кўрсатаётир.**

Аммо Қизил Ярим ой жамиятининг область комитети бу ҳали етарли эмас, деб ҳисоблайди. Шунинг учун ҳам ҳар томонлама ёрдамга муҳтож кишиларга, етим болаларга медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш тадбирлари кўрилаётир. Жумладан, медицина ходимлари сонини 200 нафарга етказиш мўлжалланмоқда. Корхоналар, хўжаликлар, кооператив-лар раҳбарларига, диндорлар вакилларига, барча гражданларга мурожаат қилиб, Қизил Ярим ой область комитетининг молиявий аҳволини мустаҳкамлашга чақирилди. Бу эса ўз навбатида зилзиладан зарар кўрган Арманистон ва Тожикистон халқларига берилаётган ёрдам кўламини кенгайтиришга ҳам имкон беради.

Б. САТТОРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЙИГИТ... ХИЗМАТ ЁШИДА

СОВЕТ АРМИЯСИГА ЧАҚИРИҚ ТАРТИБИДАГИ ВА СТУДЕНТЛАРНИ ҲАРБИЙ ХИЗМАТГА ЧАҚИРИШ МУДДАТИНИ КЕЧИКТИРИШ ҲАҚИДА БАЪЗИ ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДА

Ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаб бўлганларни СССР Қуролли Кучлари сафларидан запасга бўшатиш ва 1989 йил апрель—июнь ойларида гражданларни ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш тўғрисида СССР мудофаа министрининг буйруғи эълон қилинди.

Ҳар йили республикамиздан ҳам минглаб ёшлар ўз шарафли бурчларини бажариш учун армия хизматига отланадилар. Ўзбекистон партия, совет, комсомол ташкилотлари ва ҳарбий комиссариатлар Қуролли Кучларимиз сафларини социалистик Ватан ҳимоясидек муқаддас бурчни бажаришга, совет кишиларининг тинч меҳнатини ҳимоя қилишга муносиб ёшлар билан тўлдириш учун кўпгина тадбирларни амалга оширмоқда.

Ҳозирги кунда ҳарбий мутахассисликни эгаллаш учун ажратилган вақт жуда қисқа. Солдат ёки денгизчи меҳнати ҳар бир кишидан чаққонликни, пухта билим, онглилик, мустаҳкам ирода, катта жисмоний кучни талаб этади. Шунинг учун ҳам армия ва флот ғоявий ва маънавий жиҳатдан баркамол, жисмонан чиниққан, ҳақиқий ватанпарвар ва интернационалчиларни кутмоқда.

Юртдошларимизнинг кўпчилиги ўз бурчларини шараф билан бажармоқдалар. Қисм ва бўлинма командирлари, сиёсий ходимлардан ҳарбий комиссариатларга келаётган кўплаб миннатдорчилик хатлари ана шундан далолат беради.

Шуни айтиб ўтиш керакки, бу йилдан бошлаб гражданларни ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш тартибига бирмунча ўзгартишлар киритилди. 1989 йил баҳоридан маълумот олиш учун қуйидагиларнинг чақириқ муддати кечиктирилади:

— Олий ўқув юртларида кундузи қатнаб ўқийдиган студентлар;

— Ўрта умумтаълим мактаблари, ўрта махсус ўқув юртларининг, агар улар ўрта махсус ўқув юртига киргунларича ўрта маълумотга эга бўлмаган ва йигирма ёшдан ошмаган кечки ва сиртқи бўлим ўқувчилари ҳам бўлса ўқишларини битиргунларича ҳарбий хизматга чақирилмайдилар.

— Запасга офицерлар тайёрлайдиган программалар бўйича ўқийдиган кундузги (сиртқи) ўрта махсус ўқув юртлари ўқувчилари ҳам ана шу жумлага киради.

— Чақириқ муҳлатини кечиктириш ҳарбий циклда запасга офицерлар тайёрлайдиган программа бўйича таълим оладиган ўрта-махсус ўқув юртлари ўқувчилари учун ва ҳарбий кафедраларда (бу ҳарбий кафедраси мавжуд бўлган олий ўқув юртларининг барча студентлари учун шарт) ҳарбий тайёргарлик ўтовчи олий ўқув юртлари студентларига ҳам тааллуқли. Бу ўз моҳиятига кўра умуман, ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташдан озод қилиш билан тенгдир.

Ҳарбий кафедрага эга бўлмаган олий ўқув юртларини битирганлар хизмат қилишга борадилар. Лекин бундай олий ўқув юртлари кам. Ҳарбий кафедраси мавжуд бўлган институтларни битирганлар ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтамасалар ҳам запас офицерлар составига ўтказилади. Фақат ҳар йили битирувчиларнинг — запас офицерларнинг икки-тўрт процентигина офицерлик вазифасида хизмат қилиш учун Қуролли Кучлар сафларига чақирилиши мумкин.

Ҳарбий комиссариатларга гражданлар запасда хизматни ўташ тартибига оид жуда кўплаб саволлар билан мурожаат қилмоқдалар.

Запасдаги жангчилар ўз ҳарбий билимларини тиклаш ва такомиллаштириш учун, шунингдек, қуроллар ва ҳарбий техниканинг замонавий намуналарини ўрганишлари учун ўқув йиғинларига чақирилишлари мумкин.

Бу йиғинларнинг муддати ҳар бир шахснинг ёши ва унинг ҳарбий-ҳисоб мутахассислиги ва вазифа малакасининг мураккаблигига боғлиқ.

Ўқув йиғинларининг сони ва муддати запасдаги сержантлар ва солдатлар учун қуйидагича; 35 ёшда бўлганлар учун 4—6 марта, ҳар бири 3 ойгача; 36 ёшдан 45 ёшгача — ҳар бири икки ойдан, 1—2 марта; 46 ёшдан 50 ёшгача — бир марта бир ойлик тайёргарликдан ўтишади.

Запасдаги офицерлар состави ҳам шу сингари ўқув йиғинларига чақирилишлари мумкин. Запасдаги биринчи разрядлилар ҳар йили уч ойгача муддатга, иккинчи разрядлилар эса ҳар бири 2 ойдан 3 ойгача муддатга икки марта ўқишда қатнашадилар. Учинчи разрядлилар эса бир марта 2 ойлик тайёргарликдан ўтадилар. Лекин запасда бўлган даврдаги йиғинларнинг умумий муддати 30 ойдан ошмаслиги керак.

СССР ҳукуматининг қарорига биноан барча турдаги ҳарбий хизматчилар табиий офатлар ва технологик фалокатларни тугатишда иштирок этиш учун махсус йиғинларга жалб этиладилар.

Бўлажак жангчи Қуролли Кучларнинг қайси тури ва қўшинларида хизмат қилишини ва чақириқ муддатини кечиктириш масаласини ким ҳал қилади? Бу вазифа районларда ташкил этиладиган чақириқ комиссияларининггина ваколатига киради. Чунончи, улар Мудофаа министрлиги органлари эмас, Совет ҳокимияти органлари бўлиб, комиссияга район ҳарбий комиссариати раҳбарлик қилади.

Гражданларнинг шикоятлари область чақириқ комиссиясига юборилади. Бу комиссия қарори ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Чақирилувчига муҳлат кечиктириш айтиб ўтилганидек, ўқишни давом эттириш учун, шунингдек оилавий аҳвол ва саломатлигига қараб ҳам берилади. Қонунда кўзда тутилмаган асослар бўйича чақириқ муҳлатини кечиктириш ҳуқуқи фақат СССР Министрлар Советига тегишлидир.

Ҳадемай, бугунги чақирилувчилар ҳарбий қасамёдни қабул қиладилар. Она-ватанга садоқат билан хизмат қилишга ваъда берадилар.

Е. РИБЯК,
генерал-майор, Ўзбекистон ССР ҳарбий комиссари.

• *Газетхон маълум қилади*

«ЁШ ФИЗИК»

Ўзбек совет энциклопедияси Бош редакцияси «Ёш физик» энциклопедик луғатини китобхонларга тақдим этди. «Педагогика» (М., 1984) нашриётида чиқарилган шу номдаги китоб асосида тайёрланган мажмуа маҳаллий материаллар билан бойитилган. Ундан физика фани соҳасига доир кўпгина саволларга жавоб топиш мумкин. Мажмуанинг асосий вазифаси ўқувчиларга касб танлашда ёрдам бериш бўлиб, унда ёш физикларга амалий маслаҳатлар ҳам мужассам. Китоб асосан ўрта ва катта ёшдаги мактаб ўқувчилари, ўқитувчилар, физикага қизиқувчиларга мўлжалланган.

Болалар ва ёшлар учун турли соҳалар бўйича энциклопедик луғатлар тайёрлаш бундан буён мунтазам давом эттирилади. Шу йилнинг охирида «Ёш химик» мажмуасини босмадан чиқариш мўлжалланган. 1990—1995 йилларда эса математиклар, техниклар, географлар, адабиётчилар учун шундай луғатлар нашр этиш планлаштирилган.

Л. ДАВАЛЬЧЕНКО,
Ўзбек совет энциклопедияси Бош редакцияси масъул секретари.

БУНЁДКОРЛАР

Ҳозирги кунда СССРда уч юз мингдан кўпроқ геодезиячилар давлат шохобчасини реконструкция қилиш, мамлакатимиз территорияси харитаси ва планларини тузиш, катта-катта қурилишларни аниқ, сифатли қуришда, уларни эксплуатация қилишда муҳим ишларни бажармоқдалар. Булар жумласига физик моддаларни тезлаштирувчи мосламалар, ҳар хил физик лабораториялар, метрополитен, телеминора, шаҳар ва қишлоқ қурилишлари, гидротехник иншоотлар, техник ойналар ишлаб чиқарувчи заводларнинг конвейерлари киради. Иншоот қуриш, эксплуатация қилишда жуда аниқликдаги геодезик ишлар бажарилади. Буларнинг барчаси республикаларда ҳам амалга оширилади. Илмий-текшириш, лойиҳалаш институтларида, қурилиш, сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва бошқа соҳаларда геодезиячилар ишлашади. Улар Тошкент политехника институтида, картографлар эса Тошкент давлат университетида тайёрланади.

Бундан етмиш йил аввал доҳий В. И. Ленин қўл қўйган «Олий геодезия бошқармасини таъсис этиш тўғрисида»ги Декрети кўрсатмаларига амал қилаётган геодезиячилар ва картографлар айни қайта қуриш жараёнида ўз вазифаларини сидқидилдан адо этяптилар.

Н. НИШОНБОЕВ,
Тошкент политехника институти доценти.
Д. НОСИРОВА,
шу институт катта ўқитувчиси.

ЭЛ ХИЗМАТИДА

576-Избоскан территориал сайлов округидан халқ депутати қилиб сайланган Йўлдошбой Асқаров Пахтаобод районидаги «Маданият» совхози директори. У оддий табелчиликдан хўжалик раҳбари даражасига кўтарилган. Йўлдошбой ака агроном сифатида ўз ишининг устаси, пахта етиштиришнинг илғор усулларини амалга оширмоқда. Шу билан бирга деҳқоннинг фикр-ўйлари ва орзу-умидлари билан яшайди. Деҳқонларнинг турмуш шароитини яхшилаш ҳақида қайғуради.

Суратларда: (ўнгда) халқ депутати Й. Асқаров болалар боғчаси тарбиячиси Б. Сатторова билан суҳбатлашмоқда, (чапда) халқ депутати Й. Асқаров (ўртада) ўз сайловчилари, меҳнат ветеранлари билан.

Р. АШУРОВ фотолари (ЎзТАГ).

ХАТОНИ ТЎҒРИДАН-ТЎҒРИ АЙТМАНГ

Кунларнинг бирида Чарльз Швэб ўз тассарруфидаги қуйиш заводларини айланиб юриб, тамаки тутаётган бир группа ишчиларни кўриб қолди. Уларнинг ёнгинасида: «Чекиш тақиқланади» деган ёзув осиғлиқ турарди. Швэб эълонни кўрсатиб, «Нима, ўқишни билмайсизлармиз?» деб сўраши мумкинмиди? Бирон бошқа одам шундай қилиши мумкиндир-у, лекин Швэб зинҳор бундай қилмайди. У ишчилар ёнига келиб, уларга биттадан сигарета улашди ва «Йигитлар, шу сигаретани очиқ ҳавода чекишларингни хоҳлардим», деди. Ишчилар қоидани бузиб келаётганликларидан Швэб хабардор эканлигини билишарди. Лекин бу ҳақда ҳеч нима демай, уларга кичик совғача инъом этиб, сизлар билан ҳисоблашаман, деган ишора қилиши ишчиларни ҳайратда қолдирди. Шундай одамни ёқтирмай, гапини икки қилиб бўладими?

Жон Венамейкер ҳам шу усулни қўллади. У ўзининг Филадельфиядаги улкан универсал магазинини ҳар куни айланиб чиқарди. Бир куни у пештахта олдида сотувчини кутиб турган харидорни кўриб қолди. Унга ҳеч ким эътибор бермасди. Сотувчилар-чи? Улар пештахтанинг нариги бошида тўпланишиб олиб, ҳиринглашар, гап сотишарди. Венамейкер уларга лом-мим демади. Вазминлик билан пештахта ортига ўтди-да, харидорга ўзи хизмат кўрсатди ва харидор танлаган нарсани ўраб бериш учун сотувчига узатдида, ўзи магазинни айланишда давом этди.

1887 йил 8 мартда ажойиб нотиқ Генри Уорд Бичер вафот этди ёки японлар ибораси билан айтганда, дунёни ўзгартирди. Бичер ўлимидан кейин ҳувиллаб қолган кафедрага кейинги якшанбада хутба учун Лиман Эббот таклиф қилинди. Вазифани иложи борича яхши бажариш истагида у ўз хутбасини ёзиб чиқди, қайта кўчирди, унга Флоберчасига ҳафсала билан сайқал берди. Кейин у хутбани рафиқасига ўқиб берди. Хутба ёзиб чиқиладиган кўпчилик нутқларга ўхшаб зерикарли эди. Агар рафиқаси ақллироқ бўлганида у шундай дейиши мумкин эди: «Лиман, бу даҳшат. Бу мутлақо ярамайди. Сен қавмларни ухлатиб қўясан. Нутқингни қомусга ўхшатиб ёзибсан. Шунча йиллик тажрибанг қаёқда қолди шуни билмасанг. Худо ҳайрингни берсин, ҳамма одам қандай гапирса, сен ҳам шундай гапирсанг бўлмайдими? Нега ўз фикрларингни табиий ифодаламайсан? Шу бемаъни нарсани ўқисанг, ўзингни ўзинг шарманда қиласан».

Агар у ана шу гапларни айтса, оқибати нима бўлишини биларди. Шунинг учун рафиқаси Лиманга нутқингиз «Шимолий Америка обзори» учун яхши мақола бўлиши мумкин» деб қўя қолди. Бошқача айтганда, у нутқни мақтаган бўлди ва айни вақтда нутқ сифатида ҳеч нарсага ярамайди, деган ишорани билдирди. Лиман Эббот буни тушунди, ҳафсала билан тайёрлаган нутқи текстини йиртиб ташлади ва хутбани ҳеч қанақанги қоғозсиз адо этди.

Одамни хафа қилмай ва норозилик туғдирмай, унинг аҳдини ўзгартириш учун, — **Ўша одам қилган хатога эътиборини жалб этинг, буни тўғридан-тўғри айтманг.**

ОЛДИН ЎЗ ХАТОЛАРИНГИЗ ТЎҒРИСИДА ГАПИРИНГ

Жияним Жозефина Карнеги менинг қўл остимда секретарь бўлиб ишлаш учун бундан бир неча йил муқаддам Канзасдаги туғилиб ўсган уйини тарк этиб, Нью-Йоркка келди. У ўн тўққиз ёшда бўлиб, уч йил илгари мактабни тамомлаганди, ишда ҳеч қандай тажрибаси йўқ эди.

Ҳозир у Сувайш каналининг ғарбида донг таратган энг мукаммал секретарлардан биридир. Лекин бошида у, айтайлик бироз малака оширишга муҳтож бўлганди.

Кунларнинг бирида мен унга панд-насиҳат қилмоқчи бўлдим-у, лекин ўзимни тийиб, ўз-ўзимга шундай дедим: «Тўхта, Дейл Карнеги, бир дақиқа сабр қил. Сен Жозефинадан икки баравар каттасан. Сенинг амалий иш тажрибанг уникидан ўн минг баравар ортиқ. Ундан нарсаҳодисаларга ўзингдек қарашни, ўзингдек фикрлашни, ўзингдек ташаббускор бўлишни талаб этишинг инсофданми? Яна бир дақиқа ўйлаб кўрчи, Дейл, ўзинг ўн тўққиз ёшингда нима қилгансан? Ўшанда қандай бемаъниликларга боргансан. Ҳа, қилғиликларингни бирма-бир эсла...»

Ҳаммасини ақл торозисида тортиб, Жозефина ўн тўққиз ёшида мен шу ёшдалигимдан ёмон эмаслигини, мен унинг хизматларига етарли баҳо бермаётганлигимни тан олдим.

Шундан кейин Жозефинанинг хатосини кўрсатиш лозим бўлиб қолса, гапни бундай бошлайдиган бўлдим: «Жозефина, сен хато қилдинг, аммо мен қилган хатодан баттар эмас. Сен тўғри фикр юритиш лаёқати билан туғилган эмассан. Тажриба орттирганинг сари ишинг юришаверади аммо мен шу ёшдалигимдагига қараганда сен афзалсан. Ўзим ҳам анчагина аҳмоқликлар, бемаъни хатти-ҳаракатларга йўл қўйганлигим учун сени ёки бошқа бирон кимсани койишга рағбатим йўқ. Аммо ўйлаб кўргин, ишни мана бундай, мана бундай ташкил этсанг яхши бўлмасмикин?».

Агар сенга танбеҳ бераётган одам гапни ўзи ҳам қусурлардан асло холи эмаслигидан бошласа, хатоларинг тўғрисидаги унинг фикрларини эшитиш унчалар малол келмайди.

Князь Бюлов 1909 йилда шунга ўхшаш йўл тутишга мажбур бўлиб қолди. У ўша вақтда Германиянинг империя канцлери эди, тахтда эса Вильгельм иккинчи — димоғдор Вильгельм, такаббур Вильгельм, сўнгги немис кайзери бўлмиш Вильгельм. У армия ва флотни ташкил этганлиги, унинг куч-қудрати билан мақтанар эди.

Ўша кайзер Англияда меҳмон бўлиб турганида бутун дунёда норозиликка сабаб бўлган аҳмоқона, эгоистик ва бемаъни гапларни омма олдида айтиб юборади ва уни «Дейли Телеграф» газетасида босилишига розилик беради. Чунончи у шундай деганди: Германия Англияга нисбатан дўстлик туйғуларига эга бўлган бирдан-бир мамлакатдир; У Япония таҳдидига қарши флот барпо этмоқда, у ва фақат у Россия ва Франция томонидан кули кўкка совурилиш қисматидан Англияни асраб қолди ва ҳоказо ва ҳоказо.

Сўнгги юз йил ичида Европалик биронта монах тинчлик даврида бундай беандиша гапларни айтмаган эди. Бутун қитъа жунбушга келди, Англия норозилик тўлғонида. Германиянинг давлат арбоблари ҳанг-манг бўлиб қолишди. Бу алғов-далғовлардан Кайзер ҳам ваҳимага тушди. Шунда у князь фон Бюловга айбни ўз бўйнига олишни ишора қилди. Ҳа, кайзер бутун масъулиятни Бюлов ўз устига олишини, шу гапларни айтишни монахга мен маслаҳат бергандим, дейишини хоҳларди.

«Лекин, Жаноби олийлари, — эътироз билдирди Бюлов, — фикримча, Германия ёки Англияда сизга шундай маслаҳат беришга мени қобилиятли деб ҳисоблашлари сира мумкинмас...»

Фон Бюлов шундай дейишга деди-ю, аммо жуда оғир хатога йўл қўйганлигини фаҳмлаб қолди. Кайзер портлаб кетди.

«Сиз мени қўпол хатолар қиладиган қайсар одам, деб ҳисоблаяпсизми? — бақириб берди у. — Сиз умрингизда хато қилмаганмисиз!».

Фон Бюлов Кайзернинг қилмишини қоралашдан олдин уни мақтасам бўларкан, деган хаёлга борди. Эсинг борида этагингни ёп, деганларидек, у кеч бўлса ҳам шундай қилди. — Кайзерни мақтай бошлади.

«Мен бунақанги фикрдан узоқдаман, — ҳурмат билан жавоб қилди у. — Сиз жаноби олийлари кўп жиҳатларда мендан устунлик қиласиз; нафақат ҳарбий ва ҳарбий денгиз флоти масалаларида, айниқса, табиий фанлар хусусида. Сизнинг барометрнинг тузилиши ёки симсиз телеграф, ё рентген нурлари тўғрисидаги ҳикояларингизни кўпинча ҳайрат билан тинглаганман. Мен табиқёт илми хусусида ўлгудек саводсизман, химия ва физикага тишим ўтмайди, ўлай агар, табиатнинг энг оддий воқеаларини ҳам тушунтириб беролмайман. Аммо, — изоҳ берди Фон Бюлов, ана шу билимсизлигимнинг бир қадар юпанчи бор: мен муайян тарихий билимларга ва сиёсатда, айниқса дипломатияда асқотадиган айрим фазилатларга эгаман».

Кайзернинг чиройи очилди. Фон Бюлов уни мақтадида: уни кўкка кўтариб, ўзини пастга урди. Энди кайзер ҳар қанақанги гуноҳни кечиб юбориши мумкин эди. «Биз ажойиб равишда бирбиримизни тўлдирамиз, — демаганмидим? — деди у завқ-шавқ билан. — Биз қўлни қўлга бериб ишлашимиз керак ва шундай қиламиз ҳам!».

У қайта-қайта Фон Бюлов қўлини қисди. Хўш кайфият таъсирида бўлган кайзер ўша куни қўлларини мушт қилиб «Агар бирон кимса менга Фон Бюлов ҳақида ёмон гап айтадиган бўлса, мендан тарсаки ейди...», деди ҳаяжон ичида.

Фон Бюлов вақти-соатида ўзини асраб қолди. Аммо қанчалар дипломат бўлмасин, у хатога йўл қўйганди: гапни ўз камчиликларидан бошлаши ва кейин Вильгелмнинг афзал фазилатларини мақташи, аммо унинг калтафаҳмлиги, васийга муҳтожлигига ишора қилмаслиги керак эди.

Қарангки, ўзини ерга урадиган ва бошқани мақтайдиган бир неча ибора ўзига бино қўйган кайзерни содиқ дўстга айлантирган экан. Ана энди камтаринлик ва мақтов иш юзасидан бўладиган кундалик мулоқотларда сиз ва менга қанчалар асқотишини тасаввур қилса бўлади. Агар бу усул тўғри қўлланилса, у инсоний муносабатларда чинакам мўъжизани юзага келтиради.

Одамни хафа қилмай ва унда норозилик туғёнини қўзғамай, унинг позициясини ўзгартирмоқчи бўлсангиз, — **Бошқани танқид қилишдан олдин ўз хатоларингиз тўғрисида гапиринг.**

(Давоми бор. Боши газетанинг ўтган сонларида).

Ахборот

БОШ КЎРГАЗМАДА

«ОҚШОМ»... ЯНГИ ИЧИМЛИК

● Кунлар исиб, ҳарорат кўтарилган сари музқаймоқ ва салқин ичимликларга эҳтиёж ортмоқда. Бу йил республикамиз шаҳар-қишлоқларида янги хил хушбўй ва хуштаъм ичимликларни савдога чиқариш мўлжалланмоқда. Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида ташкил этилган навбатдаги кўрик ана шу мавзуга бағишланди. Кўргазмада республиканинг алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқарадиган 10 дан ортиқ корхонаси ўз маҳсулоти билан иштирок этмоқда. Чунончи, Тошкент, Наманган, Фарғона, Андижон алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқариш бирлашмалари, Бухоро пиво заводи ва Қибрай муздек ичимликлар комбинати янги маҳсулотларни намойиш этмоқда. «Узпишепром» ташкилоти, Ўзбекистон Фанлар академиясининг ботаника ва биоорганик химия институтлари ҳамкорликда тайёрлаган ичимликлар ҳам эътиборга лойиқ. «Средазнипкипишепром» илмий-тадқиқот институти билан «Узпишепром» корхоналари ҳамкорлиги ҳам самарали. Улар тайёрлаган «Оқшом», «Чипполино», «Бойчечак» каби ичимликларни мутахассислар юқори баҳоламоқда.

МАШИНАСОЗЛАР САВДОСИ

● Бош кўргазмада СССР Моддий-техника таъминоти давлат комитети йўли билан Бутуниттифоқ регионал улгуржи савдо-ярмаркаси ташкил этилди. Тўрт кун мобайнида машинасозлик саноати корхоналарида ишлаб чиқарилаётган турли хил ускуналар бўйича шартномалар тузилди. Тошкентга мамлакатнинг 140 га яқин шаҳарларидан келган машинасозлар саноатнинг «А» группаси тармоқларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар бўйича тажриба алмашиш ва уларни қўлланиш хусусида фикрлашдилар. Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг 23 машинасозлик корхонаси ўз маҳсулотини савдо-ярмаркасига тақдим қилди. Республикамизнинг ўн корхонаси ана шу кўрикда иштирок этди. Улгуржи савдо ярмаркасининг биринчи куниёқ 42 миллион сўмлик савдо шартномаси тузилди. Харидорлар асосан келаси йили ишлаб чиқариладиган маҳсулотларга буюртма бердилар. Савдо ярмаркаси энди Тбилиси ва Горький шаҳарларида ўтказилади.

Д. ҚАЮМОВ.

● Ўзбекистон Рассомлар союзининг 50 йиллигига

СУРАТЛАРДА: Ўзбек совет рассомлик санъати жонкуярлари асарларидан намуналар. Чапдан ўнгга: Р. Аҳмедовнинг «Ўрол Тансиқбоев», Усто Мўмин (А. Николаев)нинг «Усто Насриддин Шоҳайдаров» портретлари ва Ж. Умарбековнинг «Ипак йўли карвони» картинаси.

В. МАЙОРОВ фоторепродукциялари.

ТАРИХ ВА ТАСВИР

Ўзбекистонда янги ҳаётнинг қарор топишида, унинг социал-сиёсий ва маданий жиҳатдан гуллаб яшнашида тасвирий санъат ҳам ўзига яраша муҳим роль ўйнади. Бу санъат тамал тошини Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида рус рассомлари ҳамда халқимизга маълум ва машҳур бўлган дастлабки миллий рангтасвир ва графика усталари қўйдилар. Улар 20-30-йилларда республиканинг яратувчилик ҳаётида фаол иштирок этдилар. Бу ҳаракат айниқса 1939 йилда Ўзбекистон Рассомлар союзи ташкил топгач, янада кучайди.

Ижтимоий жанговарлик, мазмунан юксак ғоявийлик ва гражданлик пафоси ҳамма вақт Ўзбекистон тасвирий санъатининг таркибий хусусиятлари бўлиб келди. У Ўзбекистон ССР ташкил топган дастлабки йилларданоқ ривожланиб бораётган ҳаётни бадиий образларда акс эттириш билан бирга, айни пайтда янги ҳаёт учун курашнинг таъсирчан қуролига, социалистик ғояларни тарғиб ва ташкил қилишнинг самарали воситасига айланди. Эски ижтимоий асосларни тубдан қўпориш бошланган 20-йиллардаёқ бу курашда плакат ва журнал-сатира графикаси олдинги маррада борди. Бу пайтда янги замон санъати қарор топа бошлади.

Коллективлаштириш, саводсизликни тугатиш, завод ва фабрикаларни бунёд этиш, янги ижтимоий типдаги кишилар, ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг намояндалари вужудга келиши тасвирий санъат усталарининг диққат марказида бўлди. А. Волков, Ў. Тансиқбоев, Н. Карахан, Уста Мўмин (А. Николаев), О. Татевосян, В. Уфимцев, Н. Кашина, З. Ковалевскаяларнинг полотноларида ўзбек халқи ҳаётини социалистик қайта қуришнинг, кенг халқ оммасининг умумий юксалиши ва ғайратшижоатининг панорамасини кўрамиз. 30-йилларда яратилган бу асарлар Ўзбекистон миллий тасвирий санъат мактаби қўлга киритган муваффақиятлардан далолат беради.

Улуғ Ватан урушининг суронли йилларида плакат ва сатирик графика олдинги марраларни эгаллади. Рангтасвир усталари ҳам фронт орқасидаги халқ ҳаётидаги жанговар воқеалар мавзусида жуда кўплаб картиналар ишлашдики, улар меҳнаткаш халқ оммасида босқинчиларга нисбатан қаҳр ва ғазабни алангалатди, ватанпарварлик ҳиссиётларини уйғотди. Бу билан ғалаба онларини яқинлаштиришга ҳисса қўшдилар.

Ўзбекистон тасвирий санъати 50-йилларда юксалишнинг янги босқичига қадам қўйди. Бу пайтда катта авлод қаторига бир группа иқтидорли талантлар келиб қўшилди. Булар — Москва ва Ленинграддаги рассомлик олий ўқув юртларини битирган ёш мўйқалам эгаларидан Р. Аҳмедов, Т. Оганесов, Н. Қўзибоев, М. Саидов, Ю. Елизаровлар эди. Уларнинг жонбозлиги билан портрет, пейзаж, натюрморт каби жанрлар фаол ривожлана бошлади. Тематик картиналар кўплаб яратилди. Бу пайтда ҳайкалтарошликда дастлабки салмоқли ишлар кўзга кўрина бошланди. Дастгоҳли ва китоб графикаси анча жонланди.

60-йилларда рассомлардан А. Абдуллаев, Ч. Аҳмаров, Б. Бобоев, В. Бурмакин, Р. Чориев, Ю. Талдикин, Г. Абдураҳмоновлар тарихий-революцион ўтмиш ва социалистик Ўзбекистон тараққиёти мавзуларида анчагина йирик асарлар яратиб, республика тасвирий санъати юксалишига муносиб улуш қўшдилар.

Хўш, Ўзбекистон тасвирий санъатининг ҳозирги ўзига хос хусусиятлари нималардан иборат? Республикамиз рассомлари ўз юбилейларини қандай кутиб олдилар?

Аввало шуни алоҳида таъкидлаш кераккки, саксонинчи йилларга келиб ҳайкалтарошликнинг бироз орқада қолган турлари, монументал-амалий санъат, китоб графикаси бошқа жанрларга етиб олди. Шундай бўлса-да, республика санъатида аввалгидек дастгоҳли рангтасвир олдинда борди. Бир қатор мўйқалам усталарининг олтмишинчи йиллардаёқ ижодларида кўзга ташлана бошлаган бадиий шаклларини янгилаш жараёни 70-йилларга келиб жадал ривож топиб борди. Яъни, дастгоҳли шаклларни монументлаштириш, рангларнинг хилма-хиллигига ва халқ санъати анъаналарига қизиқиш, Шарқ миниатюраси йўлларидан унумли фойдаланиш, ифоданинг шартли услубларини қидириш борасида катта силжиш рўй берди. Бадиий ифода услубларидаги ранг-баранглик ҳамда тасвирий пластик воситаларни излашда ҳар бир кишининг дадиллиги, ҳамма нарсани бир бошдан баён қилишдан воз кечиш ҳамда шартлиликка ва метафоралар поэтикасига мурожаат қилиш, замондошларимизнинг ички дунёсига янада диққат билан чуқурроқ назар ташлаш 70-йилларда яратилган картиналарга хос фазилатлардир.

Бу нарса кўпроқ ёшлар ижодида кўзга ташланди. Шу сабабли мана шу картиналар томошабинлар диққат-эътиборини ўзига тортди. 70-йилларнинг охирлари ва 80-йилларнинг бошларида машҳур рассомлар ижодида мавзу кўлами янада кенгайди. Камер санъати тўлқини бирмунча пасайди. Улар ўрнини катта ижтимоий аҳамиятга молик мавзулар эгаллади. Чунончи, Ш. Абдурашидов, А. Мирзаев, Й. Турсунназаровлар ўзларининг ранг жиҳатдан ширали ва жилвакор картиналарида жонажон табиат гўзаллигини куйлайдилар. Бу жиҳатдан уларни миллий ўзига хос, романтик рассомлар дейиш мумкин. Ж. Умарбеков кейинги йилларда бир нечта эпик қамровли асарлар яратдики, уларда маънавият машъаллари кенг кўламда ўртага ташланади, фалсафий мушоҳадалар олға сурилади.

Акварелда ишланган энг яхши асарлар 1983 йилдаги республика кўргазмасига қўйилди. Унда, айниқса, акварелнинг ранг-тасвирнинг дастгоҳли шаклларига яқинлашиши, рангли пластик моделлаштиришга қизиқиш тенденцияси яққол намоён бўлди. Томошабинларда Э. Охунов, Б. Котлов, Р. Абдулгалимов, Г. Чигановларнинг акварелда ишлаган картиналари яхши таассурот қолдирди.

Кейинги ўн йилда дастгоҳли графика вакиллари замон руҳига мос асарлар устида қунт билан ишладилар. Рассомлардан Қ. Башаров, Г. Чиганов, М. Кагаров, Г. Бойматов, М. Содиқов, Л. Иброҳимов, В. Апухтинлар инсониятни тўлқинлантириб келаётган муаммоларга — уруш ва тинчлик, фазони ўзлаштириш, инсон ва табиат ўртасидаги мувозанат мавзуларига қўл урдилар.

Ўзбек ҳайкалтарошлиги соҳасида бурилиш юз берди. Кейинги йиллардаги республика кўргазмалари Ўзбекистонда ҳайкалтарошларнинг кучли коллективи вужудга келганлигини, уларнинг ижодий йўналиши аниқ-равшан белгиланганлигини кўрсатди. Катта ва кичик авлодга мансуб бўлган А. Бойматов, Э. Алиев, В. Клеванцов, В. Дегтярев, В. Лунев, Р. Немировский, А. Ҳатамов, М. Аблақулов, Т. Эсоновлар асосан портрет жанрда ижод қилдилар.

Қайта қуриш жамиятимизнинг барча соҳаларини янгиламоқда. У ижтимоий онг тараққиётига янги омил бахш этди. Бадиий ижодиётда ҳам ўтмишнинг андозалари бузиб ташланмоқда. Қайта қуришнинг тўрт йили мобайнида қарор топган ижодий муҳит эстетик плюрализмга йўл очиб берди. Шу боис ҳозирги пайтда уюштирилаётган кўргазмалар томошабинларда катта қизиқиш уйғотяпти. Улар мавзуларнинг хилма-хиллиги, дадил экспериментлари, стилистик изланишларнинг ўзига хослиги ҳамда қаламга олиш «тақиқланган зоналар»га барҳам берилганлиги билан ажралиб туради. Бугунги кунда рассомларимизни шаҳар ва қишлоқларимизнинг экологик тозалиги мавзуси ҳаяжонга солмоқда. Тарихимиздаги «оқ доғлар» билан боғлиқ мавзулар рангтасвир, графика, ҳайкалтарошликда ўз аксини топмоқда.

Шаҳар, қишлоқ кишиларининг, завод ва фабрикалар ишчиларининг инсоний характерларини, чуқур, бой маънавий дунёсини психологик ҳамда интеллектуал планда ифодалаш алоҳида аҳамият касб этади. Уларнинг меҳнатини кўрсатиш, бой маънавий қадриятларини шакллантириш жуда муҳимдир. Гап мавзуда ҳам эмас. Энг муҳими, рассомларимиз ана шу муаммолар муҳитида ўзларини енгил ва эркин ҳис қилишлари керак. Бу нарса улар учун гражданлик, санъаткорлик бурчи-зарурати, хоҳиш-иродасига айланиши шартдир.

Ўзбекистон Рассомлар союзи ярим асрлик тарихида изланиш ва муваффақиятларнинг мураккаб йўлини босиб ўтиб, мамлакатимизнинг кўпмиллатли бой санъатида ўзининг муносиб ўрнига эга бўлди. Олдимизда катта ва масъулиятли вазифалар турибди. Шубҳа йўққи, бу муаммоларни ҳал этишда республикамиз рассомлари фаол иштирок этадилар, ўз асарлари билан халқимизнинг қаҳрамонона ишларини акс эттиришда, уларнинг турмушини эстетик жиҳатдан бойитишда ҳаракатларини пасайтирмайдилар.

Б. ЖАЛОЛОВ,
Ўзбекистон Рассомлар союзи правлениесининг раиси, СССР Давлат мукофоти лауреати.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССР МЕҲНАТ ВА СОЦИАЛ ТАЪМИНОТ ДАВЛАТ ҚОМИТЕТИ

РСФСРнинг колхоз ва совхозларига доимий яшаб қолиш учун бориш юзасидан

ОИЛАЛАРНИ

ТАШКИЛИЙ РАВИШДА КЎЧИРАДИ

КЎЧИБ БОРИШНИ ИСТАГАН ГРАЖДАНЛАР ҚУЙИДАГИ МУДДАТЛАРДА РАСМИЙЛАШТИРИЛАДИЛАР:

— ИВАНОВО ОБЛАСТИГА — 1989 йил 8 майгача;
— КОСТРОМА ОБЛАСТИГА — 1989 йил 15 майгача;
— ЯРОСЛАВЛЬ ОБЛАСТИГА — 1989 йил 20 майгача.
— РЯЗАНЬ ОБЛАСТИГА — 1989 йил 25 майгача.

Кўчиб бориш учун қарамоғида камида ишга лаёқатли икки аъзоси бўлган оилаларгина расмийлаштирилади.

Кўчиб бориш учун расмийлаштирилган оилаларга 2 тоннагача уй жиҳозларини бепул ташиб олиш ва йўлда бепул юриш ҳуқуқи берилади, уларга бир йўла ёрдам пули тўланади, етиб борилгач кўчиб борган оилалар уй-жой ёки квартира, ҳовли қурилишлари бўлган томорқа участкаси билан таъминланадилар.

Янги кўчиб борганлар икки йил мобайнида квартира ҳақи ва саккиз йил мобайнида қишлоқ хўжалиги солиқларини тўлашдан озод қилинадилар.

Барча справкалар ва расмийлаштиришга оид саволлар билан қуйидаги адресларга мурожаат қилинсин:

— ШАҲАРЛАРДА — аҳолини ишга жойлаштириш область шаҳар марказлари ва аҳолини ишга жойлаштириш бўйича бюроларга;
— НУКУС ШАҲРИДА — Қорақалпоғистон АССР республика марказига;
— РАЙОНЛАРДА — Қорақалпоғистон АССР республика маркази вакилларига ва аҳолини ишга жойлаштириш бўйича маҳаллий органларга;
— ТОШКЕНТ ШАҲРИДА — Космонавтлар проспекти, 6-уй ва Привокзальная кўчаси, 30-уй, шунингдек аҳолини ишга жойлаштириш бўйича район пунктларига.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. ҚОРИЕҚУБОВ НОМЛИ ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
28 АПРЕЛЬ СОАТ 19.30 да

КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон ССР халқ артисти
Қизлархон ДЎСТМУҲАМЕДОВА
Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист
Фаттохон МАМАДАЛИЕВ
Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети қошидаги Юнус Ражабий номли мақомчилар ансамбли солистлари:
Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар:
Исмоилжон ва Исроилжон ВАҲОБОВЛАР; Ҳасан РАЖАБИЙ, Ҳуррият ИСРОИЛОВА.
Республика мақомчилар конкурсларининг лауреатлари:
Раҳматжон ҚУРБОНОВ, Маҳмуд ТОЖИБОЕВ.
Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

Билетлар СССР халқлари дўстлиги саройи кассаларида сотилмоқда.

●

Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Доцентлар: режиссура ва актёр маҳорати, фортепиано, рус ва чет эл адабиёти, рус тили, маданий-оқартув ишлари методикаси;
катта ўқитувчилар: хор дирижёрлиги, рус тили, рус ва чет эл адабиёти, маданий-оқартув ишлари (5 ўрин), СССР тарихи, режиссура ва актёр маҳорати, спектаклда рақсни саҳналаштириш, саҳна нутқи;
ўқитувчилар: чет тили, оркестр дирижёрлиги.
Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Высоковольтний массиви, 3-сектор, 127«а»-уй. Телефонлар: 62-04-63, 62-03-23

●

ТОШКЕНТ АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТИ ВА ЙЎЛЛАР ИНСТИТУТИ
20 май соат 15.00 да
институтга кириб ўқишни хоҳловчи абитуриентлар ва мактабларнинг юқори синф ўқувчилари учун
ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИНИ ЎТКАЗАДИ

Институт адреси: 700000, Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 20-уй (25, 54, 58, 67, 98-автобуслар; 1, 8, 10, 13, 16-троллейбуслар; 1, 2, 3, 4, 5, 13, 22, 25, 28-трамвайларнинг «Санъат музейи» ёки «Дизельная бекати).

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎЛЛАШ МАРКАЗИ
«УЗБЕКГАЗСТРОЙ» ТРЕСТИГА
ДОИМИЙ ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

4, 5, 6 разрядли газ-электр пайвандчилар, 1—1,5 куб. метр сиғимли гидравлик экскаваторларда ишлаш учун экскаватор машинистлари.

Вахта усулида ишланади.

Справкалар юзасидан қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 6-уй, — аҳолини ишга жойлаштириш маркази ёки Ш. Руставели кўчаси, 87-уй — аҳолини ишга жойлаштириш Фрунзе район бўлими.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ўсимлик моддалари химияси институти коллективи лаборатория мудири, химия фанлари доктори, профессор В. М. Маликовга онаси

Мастура ПУЛАТОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг Ўзбекистон луб экинлари тажриба станцияси коллективи агротехника лабораторияси мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати

Фахрулла САИДБУРХОНОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси маъмурияти, партия ва касаба союз ташкилотлари бирлашманинг механизация, янги техникани тадбиқ этиш ва моддий таъминот бўлими бошлиғи

Иван Макарович МАЛОЛЕТКОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия ва жамоат ташкилотлари, математика факультети коллективи математик анализ кафедрасининг доценти, Улуғ Ватан уруши инвалиди

Темир ТУРДИЕВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари, олий математика кафедраси коллективи шу кафедранинг катта ўқитувчиси М. Ж. Саидибаевга онаси

Ульпер САНДИБАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ЛЕНИНГРАДЛИК ШИФОКОРЛАР ЁРДАМИ

● Ленинград педиатрия медицина институти шифокорлари «десанти» Ўзбекистонга келди. Бу шифокорлар оналик ва болаликни муҳофаза қилиш муаммоларини ҳал этишда ёрдам беришади.

«Десант» составида олий ўқув юртининг реанимация ва жадал даволаш, тез ёрдам педиатрияси, неонатология, юқумли касалликлар ва бошқа етакчи кафедраларнинг профессорлари ҳамда доцентлари бор. Улар ўзларининг Ўрта Осиё медицина педиатрия институтидаги ҳамкасблари билан бирга республикамизнинг бирйўла иккита — Хоразм ва Бухоро областларида иш бошлаб юбордилар.

В. И. Ленин номли Совет болалар фондининг ишончли врачлари, СССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг Ўзбекистонда ишлаётган бош мутахассислари оталиқ ёрдами бериш комплекс программасини ишлаб чиқдилар. Улар Ленинград шаҳар ижроия комитети соғлиқни сақлаш бош бошқармаси билан биргаликда Бухоро ва Хоразм областларида маҳаллий педиатрлар, акушер-гинекологлар малакасини ошириш юзасидан туркум машғулотлар ўтказиш ҳақида ҳам келишиб олишди. В. И. Ленин номли Совет болалар фондининг республика бўлими ва Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ана шу ишлар учун маблағ ажратди.

— Мутахассисларимиз йил давомида бир-бирлари билан ўрин алмашиб, касалларни даволайдилар ва Бухоро ҳамда Хоразм областлари қишлоқ шифокорларига мунтазам равишда маслаҳат бериб туришади ва методик ёрдам кўрсатишади, — дейди Ленинград педиатрия институтининг ректори, медицина фанлари доктори, профессор В. П. Алферов.

Хоразм области Оролбўйидаги экология ва санитария ҳолатини яхшилаш юзасидан Бутуниттифоқ комплекс программасига кирди. Тоза ичимлик сувининг етишмаслиги аҳолининг, айниқса, аёллар ва болаларнинг соғлиғига таъсир қилмоқда. Тоза ичимлик сув етишмаслиги ичак ва юқумли касалликлар кўпайишига сабаб бўлмоқда.

Институтда реанимация-маслаҳат бериш маркази очилди. У ерда мониторлар ва диагностика аппаратлари ёрдамида янги туғилган чақалоқларнинг сиҳат-саломатлигини кузатишнинг самарали системаси амал қилмоқда. (ЎзТАГ).

● Шахмат бурчаги

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

II. МАРКАЗ УЧУН КУРАШ

«Марказ ҳақида ҳамма вақт қайғуринг, — деб таълим беради гроссмейстер Шпильман. — Марказ ҳамиша бақувват бўлмоғи лозим! Лекин у хавф-хатар остида қолмасагина кучлидир. Марказда ҳимояланиши ташвиш туғдирадиган учта ёки тўртта пиёдадан кўра битта-ю, лекин мустаҳкам қўриқланган пиёдага эга бўлган яхшироқ».

Энди дебютда марказ учун курашнинг аҳамиятини яққол намойиш этувчи мисолга мурожаат қиламиз.

Итальянча партия
Леонгардт — Берн
Карлсбад, 1911 й.

1. e2—e4. Марказ учун кураш нуқтаи назаридан, оқлар яхши юриш қилди: улар дарров марказий хоналардан бири — e4 ни эгаллаб, яна битта марказий хона —d5 ни нишонга олди. Биз билганимиздек 1. e4 юриши ривожланиш талабларига ҳам жавоб беради. 1. d4 юриши ҳам шундай баҳога сазовордир. 1. e3 ва 1. d3 сустроқ.

1. ...e7—e5. Қоралар ҳам худди шундай яхши юриш билан жавоб беряпти: 1. e4-нинг функцияси қандай бўлса, буники ҳам шундай.

2. Kg1—f3. Сипоҳ марказга қарата ривожлантирилди. От e5 пунктига ҳужум қилиб, марказий d4 хонасини нишонга олмоқда. 2. Kc3 юриши ҳам маъқул. 2. Ka3 ёки 2. Kh3 га ўхшаш юришлар эса анча бўшроқ, чунки марказий истеҳком учун курашишга ёрдам бермайди. Шоҳ гамбити деб аталадиган дебютга олиб борувчи 2. f4 юриши марказлаштириш принципига лойиқдир. Шундай ўйнар экан, оқлар e5 даги қора пиёдани йўқотиб, d2—d4 сургандан кейин марказни эгаллаш учун бир пиёдани қурбон қилади. Кўплаб ҳозирги замон гамбитларининг ғояси шундай, яъни рақиб марказини бузишдан иборатдир.

2. ...Kb8—c6. Қораларнинг ихтиёрида e5 пиёдасини ҳимоялашнинг кўпгина усуллари бор эди. Улар энг яхшисини танламоқда: сипоҳ ривожланиб, муҳим марказий d4 ҳамда e5 хоналари нишонга олинмоқда.

3. Cf1—c4. Бу ҳам энг яхши юришлардан бири бўлиб, ҳам ривожлаш, ҳам марказ учун курашиш мақсадларига мос келади.

3. ...Cf8—c5. Бу ўйин дастлаб XVI ва XVII асрларда уни кўп таҳлил қилган ва қўллаган италиялик шахматчилар шарафига «итальянча партия» деган ном олган.

4. c2—c3. d2—d4 суришга тайёргарлик; бирданига шундай қилиб бўлмасди — пиёда кетарди. Оқлар марказда кучли «d4, e4» пиёдалар жуфтини барпо қилмоқчи.

4. ...d7—d6. Қоралар марказий e5 пунктини мустаҳкамламоқда. Дебютлар назариясида 4. ...Kf6 ва 4. ...Фe7 юришлари яхшироқ деб тан олинади. Уларни мусобақаларда қўллашнинг кўп йиллик практикаси — амалиёти буни тасдиқлайди.

5. d2—d4 e5:d4. Бир пиёдани бериб қўймаслик учун (5. ...Cb6 6. dede 7. Ф:d8+ Kp:d8 8. C:f7 ёки 7. ...K:d8 8. K:e5 ёки 6. ...K:e5 7. K:e5 de 8. C:f7). Қоралар марказни бериб қўйишга, яъни ўзининг таянч пункти — e5 ни йўқотишга мажбур. Одатда марказни бундай бериб қўйиш, тахтанинг шу муҳим участкасида рақиб кучларини фаоллаштиришга ёрдам беради.

6. c3:d4 Cc5—d6 7. Kd1—c3. Сипоҳларни марказга қарата ривожлантириш давом эттирилмоқда.

7. ...Kg8—f6 8. 0-0 0-0. Ривожланиш ҳамда марказий d4 пунктига тазйиқ кўрсатиш учун курашни давом эттирувчи 8. ...Cg4 юриши дуруст. 8. ...Cg4 дан сўнг шундай ўйин бўлиши мумкин: 9. Ce3 Фe7 10. Фd3 0-0-0 қораларнинг позицияси яхшироқ.

9.Cc4—b3. Оқлар рақибининг 9. ...K:e4 10. K:e4 d5 алмаштириш комбинациясининг олдини олмоқда; ҳа, қоралар буннинг ёрдамида оқларнинг марказини бузишга тайёрланаётган эди.

9. ...Cc8—g4 10. Cc1—e3 h7—h6.

Ушбу партия таҳлилини кейинги машғулотимизда давом эттирамиз.

Бунисн — вазифа

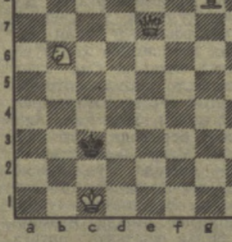

Масала. икки юришда мот.

Муҳаррир
У. УСМОНОВ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 01180. Б. — 97. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12